

Täysistunto

Tiistai 28.6.2022 klo 10.00—14.54

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2022 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Orpo.

Keskustelu

11.30 **Petteri Orpo kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valmiuslain mietinnön. Vuonna 2012 voimaan tulleen valmiuslain tarkoituksena on poikkeusoloissa turvata väestön toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys. Valmiuslain soveltamisala käsittää vain erityisen vakavat kriisit, jotka koskevat koko kansakuntaa tai ainakin suurta osaa siitä ja vaikuttavat koko yhteiskunnan toimivuuteen.

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti nykyisen valmiuslain voimaantulon jälkeen. Sisäistä ja ulkoista turvallisuutta on yhä vaikeampi erottaa toisistaan, ja hybridiuhat ovat entistä monimuotoisempia. Valmiuslain toimivaltuussäännöksiä voidaan soveltaa vain siinä määritellyissä poikkeusoloissa, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Valmiuslakia on jouduttu soveltamaan vain koronapandemian takia.

Jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan oikeusministeriö oli käynnistämässä valmiuslain kokonaisuudistusta. Uudistuksen valmistelun on arvioitu kestävän noin kolme vuotta. Ukrainan sota muutti asetelmaa siten, että valmiuslain pikakaistavalmisteluun otettiin uusi hybridipykälä, jonka avulla varmistetaan, että valmiuslain nykyisiin poikkeusoloihin ei jää sellaisia aukkoja, joita Suomea kohtaan vihamielinen toimija pystyy käyttämään hyväkseen. Nyt ehdotetun sääntelyn lisäksi valiokunta kiirehtii valmiuslain kokonaisuudistusta, jolle on ilmeinen tarve.

Valiokunta arvioi mietinnössään, että valmiuslakiin ehdotettuja muutoksia ei voida pitää vähäisinä tai teknisluontoisina. Kaikkiaan ensimmäisessä lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi 51 valmiuslain nykyistä pykälää ja siihen lisättäväksi kuusi uutta pykälää. Lisäksi valmiuslakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset rajaturvallisuuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, 17 a luku, joka tulisi sovellettavaksi ainoastaan ehdotetun uuden poikkeusolomääritelmän alakohdan perusteella. Uuden poikkeus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

oloperusteen sisällyttäminen valmiuslain poikkeusolomääritelmiin merkitsee koko valmiuslain soveltamisalan laajentamista ja siten olennaista muutosta yksittäisten valmiuslain toimivaltasäännösten soveltamisedellytyksiin.

Hallituksen esitys lähetettiin lausunnoille seitsemään erikoisvaliokuntaan, ja erikoisvaliokuntien huomioita esityksestä käydään läpi mietinnössä. Perustuslakivaliokunta esittää lausunnossaan, että 1. ja 3. lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain 73 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja että 2. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Asian merkittävyys ja säätämisyjärjestys ovat saaneet aikaan sen, että mietinnön valmistelussa on tehty poikkeuksellisen laajaa parlamentaarista yhteistyötä.

Uusi poikkeusolomääritelmiä, jota puolustusvaliokunta on mietinnössään tarkentanut myös perustuslakivaliokunnan antaman ohjeistuksen mukaisesti, on ehdottoman tarpeellinen ja välttämätön. Puolustusvaliokunta totesi jo edellisen puolustuselonteon käsittelyn yhteydessä vuonna 17, että valmiuslakiin olisi saatava hybridisäännös. Julkisessa keskustelussa on tarkasteltu lähes yksinomaan välineellistettyä maahanmuuttoa ja siihen liittyvää sääntelyä, mutta uusi poikkeusolomääritelmiä on laadittu niin, että se antaa viranomaisille toimivaltuuksia ja työkaluja vastata hyvin erityyppisiin hybridiuhkisiin.

Valiokunta tarkastelee mietinnössään kokonaisvaltaisesti eri turvallisuusviranomaisten, etenkin Puolustusvoimien, poliisin ja Rajavartioston, yhteistyötä. Valiokunta korostaa tarvetta johtosuhteiden selkeyteen ja nopeaan reagointikykyyn erilaisiin uhkakuihin vastaisemissa. Viranomaisyhteistyön toimivaltuuksissa tai johtosuhteissa ei saa olla aukkoja, joita ulkopuoliset tahot pyrkivät hyödyntämään.

Valiokunta korostaa eduskunnan käsittelyssä parhaillaan olevan rajavartiolain, HE 94/22, muuttamisen tärkeyttä. Rajavartiolakia koskevan esityksen tavoitteena on vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen häiriötilanteisiin. Muutoksilla parannettaisiin myös Rajavartiolaitoksen varautumista poikkeusoloihin.

Olennaista on varmistaa normaaliolojen lainsäädännön ajantasaisuus, sillä normaaliolojen lainsäädäntö on viranomaisten käytössä myös poikkeusoloissa. Valiokunta huomauttaa mietinnössään, että valmiuslain tyyppiseen sääntelyyn asetetaan ylipäättään liikaa odotuksia. Tämä on osittain seurausta siitä suomalaisesta perinteestä, että erilaisiin kriisityyppisiin pyritään myös sääntelyssä mahdollisimman pitkälle varautumaan. Perustuslaki ei sinänsä edellytä, että kriisejä varten olisi jokin tietty valmiuslaki, vaan perustuslain 23 §, Perusoikeudet poikkeusoloissa, mahdollistaa sen, että myös kriisitilanteissa säädetään 23 §:n nojalla uutta lainsäädäntöä. Näin toimittiin pandemiapoikkeusoloissa.

Todetaan, että perussuomalaisten edustajat valiokunnassa jättivät mietintöön vastalauseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ronkainen.

11.35 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on nykyisen valmiuslain voimaantulon jälkeen muuttunut perustavanlaatuisesti, ja valmiuslain päivitys onkin sinänsä perusteltua. Riski myös Suomeen kohdistetuista hybridiopeeraatioista on kasvanut. Erityisen suuren uhan muodostavat kyberhyökkäysten lisäksi siirtolaisten käyttö hybridihyökkäysten välineenä. Ennen kaikkea valmiuslain uudistamisella tulisikin varautua vihamielisen valtion aikeisiin käyttää siirtolaisia hybridihyökkäyksen välineenä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

horjuttaakseen kohteena olevan valtion yhteiskuntajärjestystä. Asiantuntijalausunnoissa ilmenevin tavoin Suomelle koituisi vaikeuksia vastaavassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattaa hallituksen esityksestä ilmenevää uutta poikkeusolon määritelmää, jolla pyritään varautumaan erilaisiin ennakoimattomiin uhkatekijöihin. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sellaisenaan sovellu riittävän kattavasti ja tehokkaasti turvallisuusympäristön muutoksiin ja alati muuntuviin hybridiuhkien ilmene-
mismuotoihin.

Perussuomalaiset haluaa kuitenkin muutosta lainkohtiin, joissa hallituksen esitys mahdollistaa laajamittaisen maahantulon tilanteissa jopa sosiaaliturvaan tehtäviä leikkauksia. Tällaista emme voi hyväksyä. Hybridisodankäynnin välineenä käytetty laajamittainen maahantulo tulee estää, eikä toimia niin, että tuolloin olisimme valmiita leikkaamaan eläkeitä, sosiaalivastuuksia ja muita tukia, kuten esimerkiksi lapsilisä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan valmiuslakiin lisättäväksi uusi luku, joka on tarkoitettu Suomeen kohdistuvan laajamittaisen maahantulon varalle. Siinä esimerkiksi kuljetusyrittäjiä voitaisiin velvoittaa kuljettamaan turvapaikanhakijoita rekisteröintipaikoille ja vastaanottokeskuksiin sekä kansalaisilla olisi velvollisuus jopa luovuttaa kiinteistöjä Maahanmuuttoviraston käyttöön. Lisäksi suomalaisten perusturvaa voitaisiin heikentää.

Tällaisilla säännöksillä rajoitettaisiin suomalaisten perusoikeuksia kestävästi. Ensisijainen toimenpide pitää olla rajan väliaikainen sulkeminen ja turvapaikkahakemusten vastaanoton keskittäminen yhteen pisteeseen, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan kuten myös hallintovaliokunnan tulkinnan mukaan niin sanotun välineellistetyn maahantulon tilanteessa lyhytaikainen rajan täyssulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen. Tällä hetkellä lainsäädäntö ei kuitenkaan mahdollista missään oloissa turvapaikkahakemusten vastaanoton keskeyttämistä. Tämä luo merkittävän kansallisen haavoittuvuuden hybridihyökkäyksiin varautumisessa.

Valmiuslain käyttöönoton kynnyksen on oltava korkea. Siksi niin sanotussa normaalissa lainsäädännössä, kuten rajavartiolaissa, tulee olla jo riittävät toimivaltuudet turvallisuuden takaamiseksi nopeissa tilanteissa, ei vasta valmiuslaissa. On huomioitavaa, että valmiuslain käyttöönoton edellytyksenä on asiantuntijalausuntojen perusteella vastaanottokapasiteetin ylikuormitus sekä se, ettei tilanne ole rajaviranomaisten hallinnassa. Suomessa on kuitenkin valmius vastaanottaa kymmeniätuhansia ihmisiä lyhyessä ajassa. Tämän vuoksi turvapaikkahakemusten vastaanoton rajalla keskeyttämisen mahdollistavat säädökset tulee ensisijaisesti sijoittaa rajavartiolaikiin.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseessa 1 mainitut pykälämuutosesitykset. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

11.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Pykälämuutokset taidetaan esittää ja kannattaa varsinaisesti vasta yksityiskohtaisessa käsittelyssä, mutta varmuudeksi kannatan edustaja Ronkaisen tekemiä pykälämuutosehdotuksia.

On yleisesti ottaen hieman vaikeaa hahmottaa, mitä tällä valmiuslain muutoksen torsolla tai tyngällä nyt aiotaan saavuttaa Suomen turvallisuuden kannalta. Tämä poikkeusolon määritelmä ei ole sekään aivan niin yksiselitteinen. Olisiko se tarvittu? Asiantuntijakuulemisissa tuli esille ainakin perustuslakivaliokunnan puolella, että useilla asiantuntijoilla oli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

näkemyks, että olemassa olevat poikkeustilapykälät voisivat toimia useimmissa hybrdivaikuttamisen tilanteissakin, mutta jos olettaisimme kuitenkin, että tällainen uusi poikkeusolon määritelmä olisi tarpeen, niin sitten täytyy kysyä, mistä syystä nämä siihen liitetyt toimivaltuuspykälät ovat niin vajavaisia, että niissä epäsymmetrisesti luodaan oikeusperusta suomalaisten perusoikeuksien leikkaamiselle massiivisen maahanmuuton tai maahantulon tilanteessa eikä esitä mitään keinoja sen massiivisen maahantulon estämiseksi. Tämä on aivan käsittämätöntä, koska erityisesti eduskunnassa on varsin yleistä tietoa, että lakiin alun perin piti tulla nämä pykälät, mutta ne sieltä jossain kohtaa hävisivät pois, ja edes kaikille hallituspuolueiden kansanedustajille, ainakaan keskustapuolueessa, ei ollut kerrottu, miksi ne sieltä hävisivät ja mihin ne hävisivät.

Todennäköisesti kysymys oli siitä, että vihreät kiristivät siinä jonkinlaisella hallituskysymyksellä saadakseen ne pykälät sieltä laista pois. Tämä on ainakin oma tulkintani, jota ei ole kiistetty julkisuudessa. Tämä kysymys on esitetty myös ministerille kyselytunnilla, ja ministeri Mikkonen ei ole siihen vastannut, joten olettakaamme, että tämä on vallitseva asiointi. Vihreät ovat halunneet tämän asian menevän näin, että lailla vahingoitetaan Suomen kyvykkyyttä sulkea omat rajansa maahantulotilanteessa, hybrdivaikuttamistilanteessa.

Tässä muodossaan, kuin tämä laki on nyt esitetty, tämä ei muodosta työntövoimatekijää vaan vetovoimatekijän. Tämä on viesti ulkovalloille, että Suomeen pystyy viime kädessä aina tulemaan ja me emme tule sitä estämään tämänkään lainsäädännön nojalla. Yleinen argumentti hallitukselta on se, että rajavartiolaitos hoitavat nämä tilanteet, mutta me kaikki tiedämme, että Suomi on oikeusvaltio. Eivät Suomen viranomaiset voi hoitaa sellaista, mihin heillä ei ole toimivaltuuksia. Ei täällä hoideta asioita lakien vastaisesti. Jos lakiin ei ole kirjattu toimivaltuutta, jotain asiaa ei voida silloin tehdä. Tämä lakiesitys on tällaisenaan täydellinen torso, ja ihmettelen, miksi tämän taakse on lähtenyt hallituspuolueiden niin sanottu vastuullinen enemmistö, ja ilmeisesti myös oppositiopuolue kokoomus on tämän takana.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowiec.

11.43 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustaja Mäkelä edellisessä puheenvuorossa kyseenalaisti hyvin vahvasti sen, että tähän valmiuslakiin ei ole tuotu sellaisia säädöksiä, joilla voitaisiin tällaisessa hybrdivaikuttamisen tilanteessa pyrkiä estämään maahantulo. On totta, että hallitus lupaili niitä tähän yhteyteen, ja on totta, että hallitus ei niitä tämän lain yhteyteen missään vaiheessa tuonut. Mutta sitä en ihan ymmärrä, miten siitä johtuu ongelmia tässä valmiuslaissa, koska itse rajavartiolaissa, joka on parhaillaan käsiteltävänä eduskunnan hallintovaliokunnassa, sen sijaan on säädökset siitä, miten tällaisessa hybrdivaikuttamistilanteessa voidaan pyrkiä maahantulo estämään. Ja tällaisen rajavartiolain pykäläthän tulevat sovellettavaksi jo normaaliaikana, joten luulisi, että tämä on hyvä menettely.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Rantanen.

11.44 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Zyskowiecin hyvinkin terävään huomioon on hyvä vastata sen verran, että kyllä. Kun rajavartiolakiin saadaan sellaiset säädökset, joilla tämä laajamittainen maahantulo, hybrdivaikut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

taminen, voidaan estää, niin silloin ei itse asiassa tarvita tähän valmiuslakiin tehtyä uutta 17 lukua, jolla yritetään vastaanottaa mahdollisimman paljon ihmisiä — jopa siten, että mennään kiinni suomalaisten omistusoikeuteen, heidän rakennuksiinsa, kiinteistöihinsä sekä kuljetusvälineisiinsä. Että siinä mielessä nämä ovat kyllä ristiriidassa, mutta siinä edustaja Zyskowicz on oikeassa, että totta tosiaan nämä tämäntyyppiset toimivaltuudet tulee löytyä aivan normaalilainsäädännöstä eli rajavartiolaista tässä tapauksessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Orpo.

11.45 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelältä on ilmeisesti jäänyt huomaamatta se seikka, mikä tässä talossa laajasti on jo kuukauden, kaksi tiedetty, että nämä kaksi lakia, rajavartiolaki ja valmiuslaki, ovat tiiviisti kiinni toisissaan. Ja jotta päästään siihen haluttuun yhteisvaikutukseen, että raja voidaan sulkea, siihen tarvitaan nimenomaan rajalain puolelle nämä pykälät, joita nyt tällä hetkellä siellä hallintovaliokunnan puheenjohtajan, edustaja Purran johdolla muokataan. Minä nyt luotan siihen, että hallintovaliokunta saa nämä pykälät sinne ja että koko tämä sali — hallituspuoleisestahan tämä enimmäkseen on kiinni — tukee näiden pykälien aikaansaantia. Perustuslakivaliokunta on nyt antanut vihreän valon, että me pystytään vihdoinkin tämä ratkaisu, jota tämä maa on kaivannut vuosia, saamaan suomalaisen lainsäädäntöön. Meillä on ollut tästä puolustusvaliokunnassa erinomaisen yhtenäinen näkemys.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Purra.

11.46 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan, että kun perussuomalaiset ilmoitti jo hyvissä ajoin, että me emme tule hyväksymään tämän valmiuslain kiireellisenä läpiviemistä, mikäli me emme tule saamaan tehokkaita rajapykäläiä, niin meitä syytettiin ties miksi kansanpettureiksi ja siksi, että uhmaamme kansallista turvallisuutta. Nyt tässä salissa laajemminkin näyttää olevan jo suurempaa yksimielisyyttä siitä, että tämä on hyvä asia, että nämä kaksi esitystä on koplattu yhteen, ja tietenkin näin on.

Aivan kuten edustaja Rantanen edellä kuvasi, niin nämä tehokkaat estopykälät täytyy saada tähän rajavartiolain mietintöön, niin että ne tulevat normaalilainsäädännössä käyttöön. Valmiuslain hirvittävän kammottavat pykälät siitä, että laajamittaisen maahantulon yhteydessä voitaisiin leikata jopa kansalaisten sosiaaliturvaa, eivät tällaisessa tilanteessa tulisi lainkaan sovellettaviksi, mutta täytyy ymmärtää, että kyllä on yleisen oikeustajun vastaista se, että tällaisia meille edes esitetään siinä tilanteessa, että meidän omat rajamme eivät pitäisi, vaan nämä joukot tulisivat maahan.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Harjanne.

11.47 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jo hyvin useampi vastannutkin edustaja Mäkelälle, että tässä on kaksi eri lakia, jotka kokonaisuudessaan tarjoavat niitä työkaluja erilaiseen hybridivaikuttamiseen. Hybridivaikuttamiseen kuuluu yhtenä mahdollisena keinona tämä välineellistetty maahantulo. Tämä nyt hallintovaliokunnan käsittelyssä oleva rajavartiolain muutoshan on vihreän sisäministerin alaisuudessa esitelty esitys. Pidän näitä edustaja Mäkelän tulkintoja erikoisina. En ole ihan varma, mitä tässä nyt piti kiistää, mutta hyvin kummallisia tulkintoja sieltä esitettiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä vastauspuheenvuorot ennen puhujalistaan siirtymistä edustajille Kopra, Zyskowicz, Essayah, Mäkelä, Vestman ja Purra. — Edustaja Kopra.

11.48 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ongelmia voidaan hallita ja ongelmia voidaan torjua eli yrittää estää. Nyt tässä hallituksen esityksessä koko tähän lakipakettiin liittyen, liittyen valmiuslakiin ja rajavartiolakiin, näkökulma on ollut se, että he pyrkivät hallitsemaan tilannetta, eli otetaan vastaan se, mitä tulee, ja sitten otetaan turvapaikanhakijat prosessiin ja pakko-otetaan mahdollisesti kansalaisilta resursseja käyttöön sitten tämän mahdollistamiseksi, tai yrityksiltä linja-autoja ja tiloja ja niin edelleen. Tämän sijaan näkökulman tulisi olla se, että ongelmat torjutaan eli estetään maahantulo, estetään välineellistetty maahantulo, aiheeton turvapaikanhaku, ja siltä osin, kun ei pystytä torjumaan, sitten sitä tilannetta pyritään hallitsemaan. Näin yhteiskunnan resursseja kuluisi mahdollisimman vähän ja tilanne sitten lopun perin isossa kuvassa saataisiin pidettyä paremmin hallinnassa.

No, nyt tämä valmiuslakikokonaisuus on tämän esityksen mukainen. Puolustusvaliokunnan lausunto on annettu, ja pallo on nyt hallintovaliokunnalla. Ja toivomme kovasti, että hallintovaliokunta laittaa nyt ne säädökset sillä tavoin, että tämä torjuntanäkökulma saadaan toteutettua siten, että välineellistetty maahantulo pystytään estämään ja tämän jälkeen yhdessä tämä valmiuslaki ja rajavartiolaki muodostavat kokonaisuuden, jolla Suomen rajat ovat turvassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskowicz.

11.50 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Näen asian aivan samalla tavalla kuin edellä edustaja Kopra. Eli rajavartiolain muutoksilla pyritään hybridivaikuttamistilanteessa estämään tällainen ihmisten käyttäminen aseena Suomea vastaan. Valmiuslakiin ollaan nyt säätämässä säädökset, joiden mukaan poikkeusolojen toteaminen joissakin tilanteissa voisi tapahtua tällaisen hybridivaikuttamistilanteen johdosta, ja valmiuslakiin tulee myös mahdollisuuksia poikkeusoloissa toimia poikkeuksellisella tavalla liittyen esimerkiksi kansalaisten omaisuuteen.

Kuten koronapandemian aikana on nähty, poikkeusoloissa tarvitaan monenlaisia poikkeuksellisia toimia. Henkilökohtaisesti en näe tässä kahtiajaossa mitään ristiriitaa. Säädetään hyvä rajavartiolaki ja pidetään kaiken varalta myös olemassa hyvä valmiuslaki.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

11.51 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen hyvin pitkälti samalla tavoin kuin edustaja Zyskowicz, että rajavartiolaki ja valmiuslaki muodostavat kokonaisuuden, jossa siinä tilanteessa, kun normaaliolot lakkaavat — eli jos rajavartiolaki on silloin voimassa ja poikkeusolot alkavat — astumme valmiuslain puolelle, ja näitten kahden lainsäädännön tulisi muodostaa ihan saumaton kokonaisuus, jossa sitten nämä erilaiset toimenpiteet ikään kuin kiristyvät sitä mukaa, kun tilanne todetaan vaikeammaksi. Mutta on äärimmäisen tärkeää saada sinne rajavartiolain puolelle nimenomaan nämä pykälät, jotka liittyvät siihen maahantulon estämiseen ja myöskin siihen, että turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voidaan keskeyttää, ja tässä kyllä voin sanoa, että kohdistan toiveeni sinne hallintovaliokuntaan ja myöskin siihen työhön, mitä perustuslakivaliokun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

nassa on jo tehty tämän asian eteen. Tietysti, kun täällä on myöskin hallintovaliokunnan puheenjohtaja, niin mielellään kuulisi siitä, että kun myös rajavartiolain puolella on näitä pykälä omaisuuden haltuunottamisesta, onko tämä herättänyt siellä valiokuntatyössä keskustelua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

11.52 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On täysin selvää, että minulle sopii se, kun hallintovaliokunta saa sinne rajavartiolakiin ne pykälät, joilla maahantuloa pystytään rajoittamaan hybridivaikuttamistilanteessa. Se on erinomainen asia, jos ja kun näin tapahtuu. Minulle sopisi vaikka ulkomaalaislain avaaminen tässä saman tien, näiden pykälien lisääminen ulkomaalaislakiin. Ne pykälät voidaan lisätä ihan niin moneen lakiin kuin vain halutaan minun puolestani, kunhan se raja saadaan kiinni siinä tilanteessa, kun se täytyy saada kiinni.

Mutta nyt meillä on käsittelyssä valmiuslaki, jossa ei ole näitä pykälä, joilla se raja saadaan kiinni, vaan siellä on pykälät, joilla saadaan suomalaisten omaisuus takavarikoitua maahantuliijoille, ja nyt jää nähtäväksi, minkälaisia lakiesityksiä meille tänne saliin tuodaan. Edessämme on nyt sellainen esitys, että viiden kuudesosan enemmistöllä meidän pitäisi säätää nämä pykälät valmiuslakiin, ja siitä keskustellaan nyt. Kuulisin mielelläni järkiperusteet, miksi nämä rajan kiinnilaittamispykälät eivät ole tässä valmiuslaissa. Toki ne voivat olla normaaliajan lainsäädännössä, se on ihan hyvä, mutta miksi ne eivät ole tässä valmiuslaissa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

11.53 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamisessa vihollinen voi kohdistaa Suomeen hyvin erilaisia toimenpiteitä ja keinoja, esimerkiksi kyberhyökkäyksiä tai välineellistettyä maahantuloa. Tämä valmiuslakiesityshän parantaa Suomen turvallisuutta ja monin osin vastaa hybridivaikuttamiseen. Esimerkiksi se antaa viranomaiselle mahdollisuuksia torjua kyberhyökkäyksestä johtuvaa sähköjärjestelmän kaaosta, ja tältä osin esitys on kannatettava ja lisää Suomen turvallisuutta.

Sen sijaan, mitä tulee tähän välineellistettyyn maahantuloon, tämä esitys on todella torso. Se lisää lähinnä Suomen vastaanottokykyä eikä torjuntakykyä. Ja kuten edellisissä puheenvuoroissa on korostettu, hallintovaliokunnassa käsittelyssä oleva rajavartiolaki ja tämä valmiuslaki muodostavat kokonaisuuden, ja sinne rajavartiolain puolelle on saatava semmoiset pykälät, joilla välineellistetty maahantulo voidaan tarvittaessa kokonaan itärajalla estää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

11.54 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valmiuslain muutosesityksessä on paljon hyvää, ja perussuomalaiset eivät ole missään vaiheessa vastustaneet kaikkea. Meidän vastalauseestamme käy selvästi ilmi, mitä kohtia me vastustamme.

No, mitä tulee tähän rajavartiolakiin, joka hallintovaliokunnassa on käsittelyssä, niin toisin kuin edustaja Harjanne täällä antoi ymmärtää, niin vaikka se tuleeikin vihreän ministerin esittelemänä, tämä kyseinen hallituksen esitys ei sinällään täytä meidän vaatimuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

siamme. Me olemme tuoneet sen moneen kertaan esille. Te voitte lukea sieltä pykälät ja perustelut ja huomaatte, että niiden välillä on jopa ristiriita: perusteluissa käytännössä kumotaan se, johon pykälät antavat mahdollisuudet. Tämä on se kokonaisuus, jonka parissa hallintovaliokunta tällä hetkellä kamppailee. Meillä on tällekin päivälle vielä toinen kokous, ja me yritämme päästä yksimielisyyteen siitä, että me tästä mietinnöstä saamme riittävän tehokkaan, jotta se täyttää nämä vaatimukset, joita täällä on esitetty.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Orpo.

11.55 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on ollut sekä pakon sanelemaa mutta myöskin vakaan harkinnan tulos, että nämä rajapykälät tulevat nimenomaan rajalakiin eli normaalilainsäädäntöön. Silloin ne ovat käytössä heti ilman poikkeusolojen julistamista, ja se on parempi niin. Sen tähden tämä on tavallaan näennäinen pelko ja arvostelu nyt valmiuslakia kohtaan, koska ne ovat käytössä myöskin silloin poikkeusoloissa ja -tilanteessa. Se on parempi sen tavoitteen ja käytännön toiminnan kannalta, että ne ovat nimenomaan rajalaissa.

Ja kun on tämä epävarmuus siitä, kun jotkut näkevät, että valmiuslaki on puutteellinen, koska siellä ei ole niitä estopykäläiä, niin siksi näitä viedään käsi kädessä tässä talossa ja siksi niistä äänestetään yhtä aikaa. Ja tämä vaatisi nyt sen, että sen lisäksi, että hallintovaliokunta tekee omalta osaltaan työn loppuun ja puolustusvaliokunnan mietintö antaa sille kaiken tuen, niin se vaatii myöskin sen, että eduskuntaryhmät — ja on hienoa, että edustaja Kari tuli paikalle, on lisää hallituspuolueiden edustajia — sopivat pomminvarmasti, että tämä kokonaisuus menee loppuun asti ja että meillä on viiden kuudesosan enemmistö tälle tärkeälle laille tässä tilanteessa, kun Venäjä hyökkää raakalaismaisesti Ukrainassa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja listaan. — Edustaja Rantanen.

11.57 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Aivan kuten tässä on jo käynyt ilmi, nyt juuri tänään käsittelemme tätä puolustusvaliokunnan mietintöä valmiuslaista, joka siis on kytkeyty tähän rajavartiolakiin, kuten keskustelusta on käynyt ilmi.

On pakko tähän alkuun sanoa se, että kuten puheenjohtaja Purra äsken totesi, niin me emme suinkaan vastusta tätä koko valmiuslain muuttamista. Tässä itse asiassa esitetään muutettavaksi 51 valmiuslain nykyistä pykälää ja samoin lisättäväksi kuusi uutta pykälää, ja perussuomalaisten kritiikki kohdistuu käytännössä kolmeen kohtaan: kahteen pykälään ja tähän uuteen 17 a lukuun.

Ja totta tosiaan, edustaja Harjanne, nämä esitykset ovat tulleet vihreältä ja vihervasemistolaiselta hallitukselta, missä itse asiassa tämä ongelma sekä tämän valmiuslain että esitetyn rajavartiolainkin osalta piilee. Hallitus pyrkii keskittymään siihen, että kaikki otetaan sisään ja tehdään se mahdollisimman sujuvaksi ja helpoksi. Tämä on täysin päätön ajatus tällaisessa turvallisuustilanteessa ja varsinkin, kun nämä esitykset on annettu nimenomaan tällaista hybridivaikuttamista varten, siis muun muassa sellaisia tilanteita varten, joissa vihamielinen toimija käyttää siirtolaisia painostaakseen toista valtiota. Ja siltä osin pidämme huonona sitä, että näissä aina lähdetään siitä, että no, otetaan kaikki vastaan ja koetetaan sitten helpottaa täällä sitä vastaanottamista tämän tyyppisillä lakiesityksillä.

Esittelen vielä lyhyesti — vaikka se tässä on tullut esiin — mitä perussuomalaiset itse asiassa tässä vastustivat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

Täällä on olemassa valmiuslaissa, siis nämä pykälät ovat olleet siellä, 56 §, Lakisääteisen vakuutuksen ja etuuskien muutokset, jossa ovat muun muassa työeläkkeet, ja sitten täällä on 57 §, Sosiaaliavustusten muutokset, jossa ovat opintorahat ja työmarkkinatuet ja asumislisät ja niin edelleen. Nyt tämän uuden ehdotetun lain perusteella tällä uudella määritelmällä hybridivaikuttamiselle, joka siis sisältää laajamittaisen maahantulon, annetaan mahdollisuus käyttää näitä toimivaltuuksia siten, että nämä voidaan joko jäädättää kolmeksi kuukaudeksi tai leikata 50 prosenttia näistä.

Nyt se, mitä perussuomalaiset tässä kohtaa kritisoivat, on se, että me emme halua, että meillä tulisi jossain kohtaa sellainen määrä laajamittaista maahantuloa, että valtion käytännössä maksukyky alenee niin, että joudutaan menemään tänne sosiaaliturvan leikkauksiin. Meidän mielestämme tällaista takaporttia täällä ei tule olla. Sen vuoksi me olemme esittäneet näihin molempiin kohtiin, 56 §:ään ja 57 §:ään, sellaisen pykälämuutoksen, että näitä voidaan muutoin... Siis meidän ymmärrämme, että sotatilanteessa voidaan tällaiseen joutua, ja silloin tämä on aivan täysin ymmärrettävä toimi, että joudutaan ottamaan sotakassaan ehkä tästä sosiaaliturvapuolesta rahaa, mutta sen sijaan me esittäisimme niin, että näitä ei voida soveltaa 6 kohdassa tarkoitettuun rajaturvallisuuteen kohdistuvaan laajamittaiseen maahantuloon. Tämä on se meidän esityksemme.

Sitten me esitämme tässä vastalauseessamme myös sitä, että nämä rajapykälät poistetaan täältä, koska kun tämä on tehty tällaiseen hybridivaikuttamiseen, niin kun me saamme riittävän tiukat pykälät estää se toiminta, emme me tarvitse silloin sellaisia pykäläiä, joilla pyritään vastaanottamaan niin paljon ihmisiä.

Ehkä tässä on ollut pikkasen — varsinkin silloin alkuun, kun tästä keskusteltiin ja perussuomalaiset omat näkemyksensä toivat esiin — väärä käsitys juuri siitä, että perussuomalaiset vastustavat koko lakia — ei suinkaan. Tässä olivat nämä kohdat, joihin me olemme kiinnittäneet huomiota. [Petteri Orpo: Hyvä, että tarkentui!]

Sitten on pakko vielä tähän perään nostaa esiin se, että kaikkihan lähti siitä, että viime marraskuussa Puola joutui Valko-Venäjän painostuksen kohteeksi. Toki se oli silloin vähän vielä kauempana, ja meilläkin aikailtiin ehkä hiukan liian pitkään pohtiessamme, voisiko tämä olla mahdollista Suomessa. No nyt on päästy sentään samaan tilannekuvaan läpi tämän salin. Mutta on pakko nostaa tässä kyllä Ylen 17.11. julkaisema haastattelu, jossa kansainvälisen oikeuden professori Martti Koskeniemi toteaa varsin selkeästi, että ”itse-näinen maa saa suvereenisti sulkea rajansa ja rakentaa esteitä, joiden yli ei pääse”. Ja Koskeniemi tässä samassa Ylen lehtijutussa huomauttaa Puolan osalta sitä, että Puola ei ole sitoutunut mihinkään sopimukseen, jotka vaatisivat sitä pitämään rajansa auki. Suomi on aivan samoissa sopimuksissa, ja Suomi voi myös estää tällaisen eskalaation. Siltä osin nämä perussuomalaisten vastalauseen esittämät pykälämuutokset ovat aivan täysin valideja, ja toivomme niille tietysti laajaa tukea. — Kiitos. [Riikka Purra: Näin on!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

12.03 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmiuslakia ja asevelvollisuuslakia. Ehdottomasti niitä tulee muuttaa, sillä Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut hyvin radikaalisti kuluvan vuoden aikana. Hybridiopeeraation riski on kasvanut myös Suomessa, ja erityisen vaarallinen on sellainen operaatio, jossa välineellistetään turvapaikanhakijoita. Tällaiseen hybridiopeeraatioon varautumisen tulisi olla valmiuslain uudistamisen ensisijainen tarkoitus. Varautuminen edellyt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

tää sitä, että raja on voitava sulkea kokonaan ja turvapaikkahakemusten käsittely on voitava keskeyttää väliaikaisesti. Näin on toimittu Euroopan unionin sisällä aikaisemminkin. Tämä lakiesitys sen sijaan ei ota kantaa turvapaikkahaun käytänteisiin poikkeustilanteissa, eikä Suomen lainsäädäntö tällä hetkellä mahdollista missään oloissa vastaanoton keskeyttämistä. Tällä hetkellä turvallisuus- ja rajaviranomaisiltamme puuttuvat lainsäädännölliset työkalut hybridioperaation estämiseksi. Esitys on siis tältä osin puutteellinen.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme painottaneet kaiken aikaa, että lakiin ei saa tuoda pykälä, joilla rajoitetaan suomalaisten oikeuksia omaisuuteensa tai sosiaaliturvaan. Suomalaisten perusoikeudet eivät saa hybridioperaation vuoksi heiketä tuumakaan. Eihän se ole oikein, että itärajan yli lompasii joku ja se aiheuttaa sen, että pihtiputaanmummon sosiaaliturva laskee, ei ole oikein. Nykyinen esitys velvoittaa kuljetusyrityksiä suorittamaan turvapaikanhakijoiden kuljetuksia ja kansalaisia luovuttamaan kiinteistöjä Maahanmuuttoviraston käyttöön turvapaikanhakijoiden majoittamiseksi. Tämähän nyt on sitten hallituksen vastaus hybridioperaatioon?

Arvoisa puhemies! Lain täytyy myös tunnustaa hybridioperaatio mahdollisimman tehokkaasti. Tämä edellyttää sitä, että hybridioperaatio määritellään tarpeellisella tarkkuudella laissa. Välineellistetyn maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Tämä mahdollistaa oikeanlaisen vastaamisen mahdolliseen operaatioon, mutta ilman pykälä rajaviranomaiset eivät voi toimia, sillä heidän toimintaansa ohjaa laillisuusperiaate. Oikea keino hybridioperaatioon vastaamiseksi ei myöskään ole esityksen 17 a luvun mukaiset ehdotukset. Sieltä saa sellaisen vaikutelman, että suomalaisten oleskeluun asetettaisiin rajoitteita, jotta he eivät pääsisi tekemisiin turvapaikanhakijoiden kanssa. Tämä on täysin tarpeetonta, koska Suomen alueellinen turvallisuus on ensisijainen asia. Jos maahantulijoita ei päästetä rajojen sisäpuolelle, ei niiden kanssa kukaan joudu muutenkaan tekemisiin. Esim. itärajan väliaikaisesti kokonaan sulkevalla lainsäädännöllä olisi myös ennaltaehkäisevä vaikutus, sillä vihamielinen valtio lähtee korkeammalla kynnyksellä edes yrittämään operaatiota, jos tietää sen epäonnistuvan alkuunsa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on jatkuvasti loikkinut Euroopan unionin selän taakse piiloon, kun perussuomalaisten ehdottamista rajapykäläistä on puhuttu. EU ja kansainväliset velvoitteet eivät muka mahdollista meille niitä. Tosiasiassa esimerkiksi EIT:n oikeuskäytännöt antavat mahdollisuuksia tehdä poikkeuksia lainsäädäntöön, jos kansallisvaltiota uhkaa vaaratilanne. Tämän hätätilanteen määrittelylle on annettu hyvin vapauksia, ja niitä vapauksia tulisi nyt käyttää. EIT ei ole tuominut muitakaan EU-valtioita näiden poikkeuksien soveltamisesta. Pitää muistaa, että Suomi on EU:n pitkä, pitkä ulkoraja.

Puhemies! Kyllä hallituskin sen ymmärtää, että mahdollinen hybridioperaatio on potentiaalinen vaaratilanne. Tilanteeseen reagoiminen kuuluu Suomen suvereniteettiin, eikä Euroopan unioni voi kävellä sen ylitse. Sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin ei mielestäni tulisi edes lähteä, jotka rajoittavat Suomen suvereniteettia näin oleellisessa kysymyksessä ja mahdollisesti vaarantavat jopa kansalaistemme turvallisuuden. Huomionarvoista on myös se, että valmiuslain käyttöönoton kynnyks on korkealla ja se on myös hidasta. Tämän vuoksi myös normaaliaikojen lainsäädäntöä on kehitettävä. Turvapaikkahakemusten vastaanoton rajalla keskeyttävät pykälät tulisikin mielestäni sijoittaa normaaliaikojen rajalakiin. Siinä kohdalla hallintovaliokunta tekee tällä hetkellä hyvää työtä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Harjanne.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

12.08 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusvaliokunnan ilmeisesti jo salista poistuneelle puheenjohtajalle ja koko puolustusvaliokunnalle erittäin rakentavasta ja hyvästä yhteistyöstämme mietinnön parissa.

Hybridivaikuttaminen tarkoittaa tietysti valtavaa eri keinojen yhdistelemistä ja juuri sen kokeilemista, missä kohtaa niitä yhteiskunnan heikkoja kohtia on, mistä kohtaa voi horjuttaa, missä ehkä lainsäädäntö jättää joitakin epäselvyyksiä ja tämäntyypistä. Ei ole helppo asia taklata tällaista haastetta kattavasti lainsäädännöllä, mutta tämä valmiuslaki yhdessä mainitun rajavartiolain kanssa tarjoaa tähän työkaluja. On nimenomaan tärkeä ymmärtää, että puhutaan laajasta ja varmasti yllätyksiäkin tietävästä haasteiden ja ongelmien ja keinojen kentästä, ja tarvitaan keinoja ja politiikkaa, joilla ennaltaehkäistään mitään haluja lähteä yrityksiin horjuttaa meidän yhteiskuntaa, mutta totta kai myös keinoja hallita erilaisia tilanteita, joita tällainen vaikuttaminen voi aiheuttaa. Uskoisin tämän olevan kaikille lähtökohtaisesti selvää.

Valmiuslain kokonaisuudistus on tosiaan tarpeen, kuten tässä valiokunnan puheenjohtajakin mainitsi, mutta yhtä lailla nyt tämä pikakaista tässä tilanteessa, tämä päivitys, on erittäin tärkeä, ja toivon, että sille tosiaan tässä tuki löytyy.

Valmiuslain ohessa tässä muutetaan asevelvollisuuslakia, ja sekin on itse asiassa hyvä, oikea askel. Tätä on sekä puolustuselonteossa että puolustusvaliokunta selonteosta tekemässään mietinnössä käsitelty, että meidän pitäisi pystyä hyödyntämään meidän asevelvollisia reserviläisiä ja heidän osaamistaan paremmin erilaisissa turvallisuuden häiriötilanteissa ja turvallisuuden takaamisessa. Tämä on askel, jolla tätä osaamista ja kykyä voidaan meidän turvallisuuden parantamiseksi käyttää, joten oikein hyvä myös tämä ehkä vähän vähemmän puhuttu asevelvollisuuslain muutos tässä.

Ehkä lopuksi on ihan paikallaan todeta, kun täällä on kaikennäköistä puhetta, että totta kai vihreät ovat täysin sitoutuneet ja tekevät täysillä töitä Suomen turvallisuuden takaamiseksi. Tämä lakiesitys on yksi osa sitä työtä. Suomen turvallisuus on taattava, tietysti perusoikeuksia ja kansainvälisiä velvoitteita kunnioittaen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

12.10 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Tällä lailla ja näillä menettelyillä ja ylipäänsä tällä globaalilla tilanteella on tällä hetkellä paljon demokratian ytimeen meneviä asioita ja kysymyksiä. Tavallaan despoottit yrittävät lähettää viestiä, että he voivat yhdellä päätöksellä, pienen vähemmistön päätöksellä, tehdä erilaisia päätöksiä, sulkea rajat tai avata rajat tai julistaa sodan ja niin edelleen. Tällä pyritään jatkuvasti niin Lähi-idässä kuin muuallakin maailmassa tavallaan lähettämään viestiä heidän omille kansalaisilleen ja sisäisesti, että he kykenevät demokratioita nopeammin, agiilimmin, joustavammin tekemään kansakuntaa rajoittavia tai avaavia päätöksiä ja sitten vielä ulkomailmaan, ulkopolitiikkaan liittyviä päätöksiä.

Minusta se, että me täällä eduskunnassa käsittelemme joskus jopa pitkällisestikin tämän tyyppisiä kysymyksiä — rajalakiin, rajavartiolakiin, valmiuslakiin liittyviä kysymyksiä — on merkki myöskin sinne maailmaan, että me todella haluamme käydä keskustelua kansalaistemme kanssa näistä kysymyksistä, siitä, miten turvallisuutta ylläpidetään niin, että kansainväliset lait ja demokratian edellytykset edelleen toteutuvat. Minusta siinä, missä Puola, Liettua ja Latvia kärsivät tämmöisestä äkillisestä ja yllättävästäkin tilanteesta, Suomi on kuitenkin pystynyt tässä ajassa hyvin käymään keskustelua siitä, miten me voimme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

edelleen toteuttaa kansainvälisiä lakeja, ylläpitää vastuutamme, pitää huolta ihmisistä, jotka hakevat turvaa, mutta samanaikaisesti suojata suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia täällä sisällä.

Vaikka tämä keskustelu on todella tarpeellinen ja etenemme niin kuin pitääkin eli lain turvin, niin minusta olisi todella tärkeätä nyt, että me edustajat päätämme, että ennen kesätaukoa saisimme tämän kokonaisuuden nytten sinetöityä. Ei ole järkevää nyt siirtää näinkin tärkeitä asioita kesän yli, vaan nyt pitäisi nopeasti löytää konsensus, sillä nähtävästi tämä sali kuitenkin on aika samanmielinen siitä, että tämä laki täytyy saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti, myöskin rajavartiolaki. Senkin takia pyytäisin edustajilta, että löytäisimme yhteistyön ja saisimme tämän nyt aikaiseksi heinäkuun alussa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Vestman.

12.13 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitos puolustusvaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle valmiuslakiesityksen perusteellisesta käsittelystä — tuo mietintö oli tosiaan ilo lukea.

Kuten totesin edellisessä puheenvuorossa, niin esityshän on pääosin kannatettava ja parantaa Suomen turvallisuutta ja kyvykkyyttä vastata erilaisiin hybrdivaikuttamisen muotoihin, lisää kyvykkyyttä estää ja hallita hybrdivaikuttamisesta johtuvia vaikutuksia suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mutta tämä esitys on todella puutteellinen, mitä tulee tähän välineellistettyyn maahantuloon. Kokoomushan on jo pitkään vaatinut sitä, että Suomen lakiin lisätään yksiselitteinen pykälä, jolla turvapaikanhakua voidaan rajoittaa tai estää tilanteessa, jossa Suomi joutuu vihamielisen operaation kohteeksi, jossa turvapaikanhakijoita käytetään ihmisaseena Suomea vastaan. Ja kuten todettu, tällainen Suomen kykyä torjua välineellistettyä maahantuloa käsittelevä pykälä on nyt sitten rajalakiin esitetty, ja tämä rajalaki on tällä hetkellä hallintovaliokunnan käsittelyssä ja muodostaa valmiuslain kanssa siinä mielessä kokonaisuuden, että ilman tätä tehokasta rajapykälää tätä valmiuslakia on kyllä täällä eduskunnassa toisaalta sitten hyvin vaikea kuitata, koska kuten keskustelussa on käynyt ilmi, tässä valmiuslaissa on välineellistetyn maahantulon osalta sellaisia pykäläiä, jotka lisäävät Suomen vastaanottokykyä, ja ilman sitä, että tällainen estopykälä sieltä rajalaista löytyy, näitä pykäläiä on kyllä todella haastava täällä itselle kuitata.

Tämän rajalain osalta haasteena on todella tämän esityksen perustelut, jotka näyttävät osin kumoavan niitä tavoitteita, joita tälle rajapykälälle on asetettu. Se itse pykäläteksti, jonka hallitus on esityksessään antanut, on siis hyvä, mutta nämä perustelut ovat osittain ongelmalliset eivätkä mahdollista sitä, että toimivaltainen viranomainen tehokkaasti pystyisi sitä rajapykälää ja turvapaikanhaun keskittämistä toimeenpanemaan. Tämä on semmoinen seikka tosiaan, johon hallintovaliokunnan tulee nyt tällä viikolla kiinnittää huomiota, kun sitä asiaa käsitellään ja mietintö sieltä valmistuu.

Lopuksi minä haluan todeta tämän valmiuslain parlamentaariseen käsittelyyn, että tätä vartenhan on ollut seurantaryhmä, parlamentaarinen seurantaryhmä, jota kuitenkin hallituspuolueet eivät ole hyödyntäneet tämän asian valmistelussa. Toivon todella, että sitten kun valmiuslain laajempi päivitys etenee, niin tämä parlamentaarinen valmistelu ja seuranta taataan paremmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

12.16 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vestmanille totean, että todellakin, valmiuslain kokonaisuudistusta seuraava parlamentaarinen seurantaryhmä ei juurikaan ole tämän niin sanotun pikakaistaesityksen kohdalla ollut koolla. Taisi olla niin, että muutama kerran meidät kutsuttiin koolle ja nopeasti käytiin läpi sitä, mitä ministeriössä ollaan valmistelemassa, mutta olenkin kyllä ymmärtänyt, että varsinaisesti tämä työryhmä on tarkoitettu kokonaisuudistusta varten.

Täällä jo debattipuheenvuorossa toin esille sitä, että näen tämän rajavartiolain ja valmiuslain yhteenlinkittämisen tärkeänä, koska siitä, missä normaaliolot ja toimenpiteet, joita siis niissä käytetään, lakkaavat, poikkeusolot sitten alkavat. Ja tietyllä tavalla näitten toimenpiteitten tulisikin portaittain ikään kuin kiristyä, kun siirrytään sitten sinne valmiuslain puolelle. Mutta on tärkeää, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja Orpo totesi, että nimenomaan rajavartiolain puolella ovat jo ne pykälät, joilla estetään hybrdivaikuttaminen, estetään maahantulo ja joilla on myöskin selkeästi mahdollisuus keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen. Siinä mielessä, niin kuin aiemminkin jo sanoin, odotan sitä, että meillä hallintovaliokunnassa eduskunnassa pystytään muokkaamaan pykälät tarvittaviksi, kun meillä toisaalta jo perustuslakivaliokunnasta on tullut vihreää valoa sille, että näin voidaan äärimmäisissä olosuhteissa myöskin menetellä, jos tällainen hybrdivaikuttamistilanne Suomea kohtaa.

Täällä valmiuslain puolella kuitenkin on sitten tärkeä esimerkiksi 3 §:ssä määritelmä hybrdivaikuttamiselle. Meillähän tällä hetkellä valmiuslaki ei ole sisältänyt tätä määritelmää, ja siinä mielessä näen tärkeänä, että esimerkiksi tämä määritelmä nyt tuodaan tänne valmiuslain puolelle. Mutta niin kuin aiemmin jo totesin, tässä on tietysti ongelmallisia pykäläiä, jotka liittyvät omaisuuden haltuun ottamiseen erityisesti näissä tilanteissa, jos meillä olisi se tilanne, että meillä ei olisi tätä maahantulon estämistä koskevaa pykälää siellä rajavartiolain puolella, mutta luotan siihen, että eduskunta tässä tilanteessa pystyy nyt tekemään tarvittavat toimenpiteet, koska muutoinhan tämä valmiuslaki näyttää siltä, että tämä on ikään kuin vain valmistautumista siihen, että rajan yli tulee massiivisesti ihmisiä, ja olemme jo antautuneet tämän hybrdivaikuttamisen edessä. Siinä mielessä tällä tavalla tätä asiaa ei pitäisi joutua tulkitsemaan.

Ainut tässä, mitä mietin ja mikä ei ole oikeastaan tässä keskustelussakaan noussut esille, on se, oliko valmiuslain kohdalla, kun täällä puhuttiin terveydenhuoltoon liittyvistä säännöksistä, välttämättömistä toimeentuloista ja muista, että hyvinvointialueille lykättiin tätä vastuuta. Kuitenkin hyvinvointialueethan aloittavat vuoden 2023 alussa ja tässä olisi nyt sitten semmoinen tietynlainen väliaika, jossa meillä [Puhemies koputtaa] olisi ikään kuin nämä kunnat ja sitten myöhemmin hyvinvointialueet. Nousiko tämä siellä valiokunnan mietinnössä tai keskustelussa esille, miten tämmöisessä tilanteessa välttyään tuplatyöltä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

12.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä nyt asia, joka liittyy sekä valmiuslakiin että rajalakiin, ja tarkoitus on nyt turvata se pitkä rajamme tässä mahdollisessa tilanteessa, jossa voimme epäillä, että naapurivaltiomme yrittää jotain hybridioperaatiota eli välineellistettyä maahanmuuttoa tuoda rajoillemme. Ja jos on mahdollinen tilanne näin, että sinne tuodaan jopa tuhansia ihmisiä jollekin raja-asemalle tai joillekin raja-asemille, niin meillä pitää olla ihan selkeästi oikeus sulkea tämä raja ja raja-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

asemat koko matkalta. Tämän vuoksi näen, että puolueemme linja on ainut oikea mahdollinen, ja yritämme saada riittävät pykälät näihin lakeihin tai jompaankumpaan.

Edustaja al-Tae tuossa haki ja etsi konsensusta, että tällainen saataisiin aikaan. Tämän on ihan helppo saada aikaan ja lait saada läpi hyvin nopeasti, kun vain hallituspuolueet ja eduskunta yhtyvät näihin meidän näkemyksiimme. En tiedä, mikä siinä niin on vaikea käsittää. Mielestäni yritämme ainoastaan Suomen kansan etua ja yhteiskuntarauhaa turvata näillä esityksillä. Oikeastaan pitää esittää kiitos edustaja Rantaselle, joka oli hyvin syvälle perehtynyt tähän asiaan ja toi esiin omassa puheenvuorossaan sellaisia asioita, jotka selittivät tämän koko asian auki.

Kannatan myös Ronkaisen esittämää vastalauseita ja sen mukaisia pykälämuutosesityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Orpo.

12.22 Petteri Orpo kok: Arvoisa puhemies! Elokuussa 2015 Torniossa Suomen ja Ruotsin rajalla oli turvapaikanhakijoita. Toimin silloin ministerinä, ja kun kävi selväksi, että ensimmäisenä päivänä heitä oli 500 ja seuraavana päivänä oli tulossa 500 ja sitä seuraavana, niin esitin silloin kysymyksen Rajavartiolaitokselle, että onko siellä puomia, eli tarkoitus oli se, voimmeko me sulkea meidän rajamme, ja vastaus oli yksiselitteinen: Herra ministeri, sellaista käskyä ei voi virkamies antaa. Herra ministeri, sellaista käskyä ei voi suomalainen virkamies noudattaa. — Koska Suomen laki ei antanut sille mahdollisuutta.

Minä olen siitä lähtien odottanut tätä hetkeä, että me keskustellaan ratkaisusta tähän ongelmaan tässä salissa, ja nyt se on syntymässä, koska perustuslain tulkinta, perustuslakivaliokunnan näkemys rajalain korjaamisesta, antaa nyt mahdollisuuden sille, että välineellistetyn maahantulon tilanteessa voidaan yleisen kansallisen turvallisuuden sitä vaatiessa koko maan raja sulkea. Tämä on erittäin iso ratkaisu, ja nyt meidän tehtävämme on huolehtia siitä yhdessä, että tämä saadaan läpi, että siihen löytyy sellaiset muotoilut sekä pykäliin että tekstiin, että asia käytännössä on mahdollista toteuttaa, jotta seuraavalla kerralla ei voida sanoa, että Suomen lainsäädäntö ei mahdollista.

Tämä oli tilanne myöskin vuodenvaihteessa 16, kun Sallasta ja Raja-Joosepista selkeästi lähetettiin hybridioperaation muodossa Suomeen turvapaikanhakijoita. Raja-aseman olisi voinut sulkea mutta rajaa ei. Ei olisi voinut keskeyttää turvapaikanhakemusten vastaanottoa. Tämä tulkinta, mikä meillä on nyt tiedossa, mahdollistaa sen, ja tämä pitää viedä maaliin, ja kun tämä saadaan aikaan, niin se mahdollistaa sen, että tämä puute, joka nyt nähdään valmiuslaissa, poistuu päiväjärjestyksestä, koska silloin meillä on normaalilainsäädännön puolella se väline, jolla me estetään tällaisessa hybridivaikuttamistilanteessa välineellistetty maahantulo, ja siksi näitä käsitellään nyt yhtä jalkaa tässä talossa.

Sitten valmiuslakiin: Se on äärettömän tärkeä laki. Se on ollut vanhentunut, se ei ole tunnistanut nykyisiä uhkakuvia. Tämä poikkeusolojen määritelmä täydennetään hybridivaikuttamisen eri muodoilla ja sen lisäksi, kuten esittelypuheenvuorossani kerroin, lukuisia pykäläiä muutetaan, parannetaan sitä varten, että meidän viranomaiset ja Suomi pystyvät vaikuttamaan, pystyvät toimimaan siinä tilanteessa, jos me olemme selkeän hybridioperaation kohteena, mutta vain poikkeusoloissa. Jos raja on kiinni, niin silloin myöskään nämä pykälät, joista perussuomalaiset kantavat huolta ja joissa puhutaan kuljettamisesta tai maajoittamisesta tai jopa sosiaaliturvaan tehtävistä muutoksista, eivät ole akuutteja. Mutta täytyy myöskin nähdä se tilanne, kun meillä on 1 300 kilometriä yhteistä rajaa Venäjän kans-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

sa, että kaikista näistä pykälistä huolimatta Suomen alueelle jos vaikka maastorajojen kautta tuleekin laittomasti huomattava määrä turvapaikanhakijoita, silloin viranomaisilla on oltava työvälineet myöskin sen tilanteen hallitsemiseen, ja esimerkiksi kuljettaminen ja kiinteistöjen haltuunotto siellä alueella, missä tällainen joukko sitten olisi, on välttämätöntä, jotta me pystytään suojaamaan Suomen yleistä turvallisuustilannetta koko maassa. [Mika Kari: Juuri näin!] Siksi ovat oleellisia myöskin nämä pykälät, mutta ymmärrän oikein täysin sen, että jokainen tässä salissa, toivottavasti, haluaa nähdä, että meillä on rajalaki kunnossa, ennen kuin me hyväksymme näillä näkymin ensi viikon torstaina tässä salissa valmiuslain kiireellisenä viiden kuudesosan enemmistöllä.

Siksi nämä on pistetty yhteen. Siksi kokoomus ja perussuomalaiset heräsivät tähän asiaan ja herättelivät hallituksen ja vaadimme parlamentaarisen keskustelun noin kuukausi sitten, josta vasta lähti liikkeelle tämä prosessi, jossa tätä kokonaisuutta on pyritty ratkaisemaan. Tämä on parlamentaarisesti hoidettu. Tämä on kansallisesti valtavan kokoinen kysymys, ja kansallinen etu vaatii sitä, että tässä toimitaan parlamentaarisesti. Tämä täytyy nyt viedä myöskin loppuun asti.

Arvoisa herra puhemies! Kuten sanoin, valmiuslaki on välttämätön. Siinä oleva ikään kuin puute tulee korjattua sillä, että rajavartiolaitos tehdään nyt hallintovaliokunnassa loppuun siinä muodossaan, että se mahdollistaa nämä rajapykälät, ja sitä kautta meillä on toimiva kokonaisuus, ja olen siitä erittäin tyytyväinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

12.27 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaankin on ongelma, mikä on tunnistettu tässä, mutta sitten tavallaan määrättyllä lailla sitä itse ongelmaa ei haluta kokonaisuudessaan ratkaista. Tuo hybridi vaikuttaminen olisi pakko saada estettyä jokaisessa tilanteessa, eikä niin, että mennään suomalaisten perusoikeuksien kimppuun aikaisemmin. Eli tässä vähän jää nyt sellainen olo, että annetaan hanskat mutta sitten ei anneta niitä hanskoja vaan riisutaan ne hanskat.

Tässä edustaja Orpo äsken puhui just siitä, kuinka tärkeää tämä asia on saada maaliin. Edustaja Orpo myös tietää, että tästä talosta löytyy edustajia, jotka ovat valmiita tekemään aika paljon sen asian eteen, ettei tämä menisi maaliin — jopa politisoimaan perustuslakivaliokunnan — ja tilanne on sen takia... Minä näkisin tämän niin, että tässä tapauksessa, kun ne olisivat myös niin sanotusti tässä valmiuslaissa, ei haittaisi mitään, vaikka olisivat sekä rajalaissa että valmiuslaissa. Lähinnä olisi se, että pidettäisiin huoli siitä, että tämä menee maaliin niin kuin ollaan ajateltu, ettei tässä tule käymään sellainen pikku lapsus ja huomata sitten vaikka 2024 — jos Orpo on silloin esimerkiksi sisäministerinä — että tulee se tilanne, että vielä kukaan sitä puomia ei siellä olisi. [Mika Karin välihuuto — Jukka Kopran välihuuto] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kopra.

12.29 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa käsittelyssä tällä hetkellä on kolme erillistä lakia, joilla on suuri merkitys maamme turvallisuudelle ja erityisesti rajojen suhteen. Eilen oli lähetekeskustelu ulkomaalaislain muuttamisesta, jossa säädetään muun muassa rajamenettelystä. Hallintovaliokunta käsittelee paraikaa rajavartiolaitosta, ja nyt käsittelyssä on tässä salissa tällä hetkellä tämä valmiuslain uudistaminen. Yksi syy näihin la-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

kiuudistuksiin on uhkatilanteen paheneminen, mikä johtuu Venäjän aloittamasta ja käymästä raakalaismaisesta hyökkäyssodasta Ukrainassa. On hyvä, että nyt tehdään, mutta kokoomus on vaatinut monia näistä uudistuksista jo aiemmin, kuten esimerkiksi rajamenettelyn käyttöönottoa.

No, nämä valmiuslain uudistukset ovat tarpeellisia. Hybridivaikuttamisen määritelmä täsmentyy, ja vaikuttamiskeinojen torjunnasta säädetään tarkemmin ajan tarpeita vastaavasti. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan alun perin ollut tehokkaita keinoja välineellistetyin maahantulon eli masinoidun turvapaikanhaun estämiseksi, kuten täällä on näissä keskusteluissa yhdessä todettu. Valiokunnassa tähän kiinnitettiin huomiota, ja asia pitää ratkaista hallintovaliokunnassa käsittelyssä olevassa rajavartiolaissa.

Välineellistetyin maahantulon eli suomeksi sanottuna tarpeettoman turvapaikanhaun tilanteessa toimintajärjestyksen tulee olla se, että ensin uhkaa torjutaan eli maahanpääsy tulee kaikin keinoin estää, ja jos ei joltain osin kyetä estämään, niin sitten siltä osin syntynytä tilannetta pitää hallita. Hallituksen alkuperäisessä esityksessä tärkeysjärjestys oli väärinpäin: hallitus pyrkii tilanteen hallintaan eli jollain tavalla käsittelemään hakemukset, mikä voi pahimmillaan merkittäväällä tavalla kuormittaa viranomaisia ja estää heitä hoitamasta Suomen kansalaisten asioita.

Puolustusvaliokunnassa tähän kiinnitettiin vahvasti huomiota. Menettelyn on oltava tilanteen hallinnan eli vastaanottamisen sijaan ensisijaisesti maahantulon ja turvapaikanhaun estäminen hybridivaikuttamistilanteessa. Tämä asia on ratkaistava osaltaan hallintovaliokunnan käsittelyssä tällä hetkellä olevassa rajavartiolaissa, jossa on annettava viranomaisille riittävät keinot estää turvapaikanhaku tarvittaessa. Jos hallintovaliokunta ei tätä asiaa saa kuntoon, käynee niin, ettei tälle valmiuslaillekaan löydy ensi viikon mahdollisessa äänestyksessä lähellekään sitä viiden kuudesosan enemmistöä, mitä perustuslakivaliokunta edellyttää lain hyväksymiseksi nopeassa aikataulussa.

Toivon siis, että hallintovaliokunta nyt pystyy osaltaan ratkaisemaan tämän asian ja tuomaan ne tarvittavat pykälät, joilla välineellistetty maahantulo pystytään yksikäsitteisesti estämään, ja näin pääsemme tässä kokonaisuudessa eteenpäin ja saamme Suomen turvallisuustilannetta olennaisesti parempaan suuntaan vietyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

12.32 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin tulla tähän pönttöön — tässä on vähän hämäläiselle ehkä enemmän aikaa käyttää puheenvuoroa kuin ainoastaan kolme minuuttia paikalta.

Mutta kun on kuunnellut tätä keskustelua tärkeästä asiasta, niin haluan myös tuoda hallituspuolueen kansanedustajana ja pitkään hallintovaliokunnassa ja näissä meidän turvallisuusvaliokunnissamme työskentelevänä sosiaalidemokraattina esiin myös meidän demareiden ajattelua tästä valmiuslain päivittämisestä, pikakaistasta, ennen sen laajempaa, tarpeellista ja seikkaperäisempää uudistustyötä — huomioita, jotka liittyvät nyt tähän valmiuslakiin ja tietenkin osaltaan myös rajavartiolakiin, mitä tässä ovat edellisetkin puheenvuorot pitkälti käsitelleet.

Rajat ovat kansallisen lainsäädännön päätöksenteon varassa viimesijaisesti silloin, kun kansallista turvallisuutta uhkaa toiminta, joka vaarantaa kansalaisten turvallisuutta ja raja-turvallisuutta, ja näistä ratkaisut tekee Suomen eduskunta. Tähän ovat myös meidän asian-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

tuntijat kiinnittäneet huomiota omissa lausunnoissaan jo valmiuslain yhteydessä, ja uskonpa, että myös sitten rajalainkin yhteydessä tämä sama asia tulee esiin.

Näin ollen on selvää, että kaikissa tilanteissa kansallinen turvallisuus menee sen edelle, että joku vieras valtio, vaikkapa tässä tapauksessa Venäjä, käyttäisi turvapaikanhakijoita välineellistetyn maahantulon työkaluna hybridioperaatiossa — siinä tilanteessa kansallinen turvallisuus menee edelle. Toivon, että myös tuossa rajavartiolain yhteydessä saadaan tämä sama logiikka kuin tässä valmiuslaissa, että raja-asemat siinä tapauksessa suljetaan ja myös maastorajalla estetään maahantulo.

Tämä tietenkin koskee poikkeusaikoja, tilannetta, jossa laajamittainen tai yllätyksellinen hybriditoiminta Suomeen kohdistuu, ei normaaliaikoja. Ei logiikkaa siinä, että rajat kiinni ja suljetaan Suomi kaikelta ulkomaalaiselta toiminnalta. Päinvastoin luomme lainsäädäntöä, jolla pystymme poikkeusaikoihin vastaamaan, ja vastaamaan niin, että sillä on myös ennalta ehkäisevä vaikutus, ettei hädänalaisia ihmisiä käytetä hyökkäyksessä ihmis-kilpinä toisen valtion suvereniteettia vaarantamaan.

Näin ollen erityisesti tässä valmiuslaissa ja toivottavasti myös rajavartiolaissa lainsäädännön perusrakenne tämän eduskunnan yhteisellä päätöksellä lähtee siitä, että me käytämme näitä toimivaltuuksia skaalautuvasti. Ensiksi sektorilainsäädännön puolella, normaalilainsäädännön puolella sellaiset toimivaltuudet, että viranomaisella on toimintaedellytykset, ja mikäli niitä vaarannetaan laajamittaisella operaatiolla, niin valmiuslain käyttöön otosta löytyy lisää työkaluja. Tämä logiikka tulee olla eduskunnan yhteinen tahto. Ja toivon, että valmiuslain vieminen näillä valtiopäivillä olisi mahdollista ja tämä viiden kuudesosan enemmistö löytyisi.

Sitten menen vähän muisteluissa taaksepäin vuoteen 2018, jolloin tässä salissa päätettiin tiedustelulait. Silloin itse edustin oppositiopuolue SDP:tä, ja yhteistyössä hallituksen kanssa pystyimme rakentamaan sellaisen lainsäädännön ja sellaiset yhteiset muutostarpeet lainsäädäntöön, jolloin voimme ja saatoimme varmistaa sen, että tiedustelulait tulivat tähän tasavaltaan 2019 kesäkuussa voimaan. Toivon tässä kansallisessa tilanteessa, jossa tänä päivänä elämme niin Suomessa, Euroopassa kuin laajemmin maailmalla muuallakin, samanlaista isänmaanrakkautta myös oppositiolta olla tukemassa tätä hallituksen tavoitetta, yhteistä tavoitettamme rajaturvallisuuden varmistamiseksi.

Puheet pihtiputaanmummoista ovat poliittista retoriikkaa. En halua uskoa, että edes perussuomalaisissa ajatellaan niin, että viranomaisilla ei tulisi olla työkaluja vastata rajaturvallisuuteen normaalilainsäädännön puitteissa tai kansallisen turvallisuuden vaarantavissa tilanteissa. Kun lakiesitystä lukee, siellä mainitaan poikkeusolot ajoneuvojen haltuunotoista tai sosiaaliturvasta tai kiinteistöistä. Ne eivät ole mitään kevyitä ensisijaisia toimia, kun täällä annetaan ymmärtää, että tässä vaarannettaisiin kansalaisten perusturvaa. Ne ovat työkaluja siinä tilanteessa, että 1 240 kilometrin matkalla eri kohdista maahan ohjattaisiin välineellistetyllä maahantulolla ihmisiä. Ja ne ovat niitä toimenpiteitä, jotka meidän lainsäädännössä pitää olla etukäteen joustavasti määritelty skaalautuvasti, ettemme joutuisi sellaisten lakien käyttöönottoon ja jotta toimija, joka tällaista toimintaa Suomea kohtaa suunnittelee, etukäteen ymmärtäisi, että Suomella on riittävän joustava, toimintakykyinen ja tehokas lainsäädäntö torjua tämän tyyppistä toimintaa. Kyse ei ole siis pihtiputaanmumon kamppamisesta vaan hänen suojelemisestaan.

Ehkä tässä on hyvä sanoa myös näin vähän historian pöytäkirjaankin se, että on hienoa, että oppositio ja hallitus yhdessä voivat tarkentaa lainsäädäntöä, tehdä jopa laajamittaista yhteistyötä isoissa kansallisissa kysymyksissä, ja silloin tässä salissa onkin hyvä tuoda aina

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

esiin se, että meillä kaikilla olisi ollut toki mahdollisuus jo vaikkapa viime kaudella tuoda näitä rajalakeja eduskuntaan, koska meillä vuodesta 2014 alkaen on ollut tiedossa Venäjän operaatiot Krimillä ja Itä-Ukrainassa, nyt käytännössä täydellinen sotatila raakalaismaisen Venäjän hyökkäyksen jälkeen, 24. päivän helmikuuta jälkeen, mutta jo vuonna 18, jo vuonna 16, niin kuin entinen sisäministeri, puolueen puheenjohtaja Petteri Orpo tuossa totesi, jo vuodesta 16 Salla, Raja-Jooseppi. Täällä on monia historiallisia merkkipaaluja, jolloin tämän eduskunnan ja kulloisenkin hallituksen olisi tullut herätä siihen tilanteeseen, että ihmisiä käytetään erilaisen hybridi-vaikuttamisen työkaluina.

Joten, hyvät kollegat, nyt on korkea aika viedä läpi kansallisen turvallisuuden kannalta keskeiset lainsäädäntöuudistukset niin valmiuslain kuin rajavartiolaitoksen osalta. Uskon ja toivon ja luotan siihen, että tästä eduskunnasta löytyy tahtoa näiden asioiden viemiseksi hienolla tavalla maaliin, jotta tämä viisi kuudesosaa enemmistöä myös varmistetaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koskinen.

12.39 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Keskustelussa on esitetty rakentavia puheenvuoroja siitä, miten tämä olemassa oleva tilanne ratkaistaan: toisaalta valmiuslain hyväksyminen ja sitten rajavartiolaitoksen täydentäminen.

Taustalla on tämä valitettava perustuslaillinen konkelo, jossa on oltu nyt 15 vuotta. 2007 valmiuslain uudistaminen asiantuntijakuulemisten jälkeen katsottiin niin vaativaksi, että sitä ei lähdetty sopeuttamaan uuteen perustuslakiin, vaan mentiin sitten vaikeutetun säätämismäärityksen kautta yli vaalien ja hyväksyttiin ikään kuin perustuslain säätämismäärityksessä poikkeuksena. Nyt kun sitten tehdään tähän turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen välttämättömiä muutoksia valmiuslakiin, niin perustuslakivaliokunta on katsonut ikään kuin rimakauhun vallassa tilanteen sellaiseksi, että nämä muutoksetkin pitää tehdä tässä vaikeutetussa säätämismäärityksessä.

Tämähän ei ole mitenkään onnellinen tilanne oikeusvaltiossa eikä valtiosääntöpoliittisessa kehityksessä. Henkilökohtaisesti olisin kyllä ehkä nähnyt mahdolliseksi kehittää tätä nyt käsiteltävää ehdotusta sellaiseksi, että se ei olisi vaatinut tätä vaikeutettua säätämismääritystä, mutta tähän urakkaan perustuslakivaliokunta ei näemmä ryhtynyt.

Toinen kysymys on sitten se, mihinkä ehkä edustaja Zyskowiec on toisissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota, että onko nämä rimat asetettu oikealle korkeudelle, miten kasuistista ja yksityiskohtaista sääntelyä valmiuslain tyypisissä normeissa edellytetään, kun tiedetään, että nämä poikkeukselliset olot, joissa sitä tarvitaan, voivat luonteeltaan poiketa eikä pystytä säätämään kaikkia tilanteita varten hyvin tarkkoja säännöksiä.

Tässä nyt käynnistyvässä valmiuslain kokonaisuudistuksessa täytyy hyvinkin tarkkaan pohtia tämä linjaus, mihinkä tilanteisiin valmiuslakia tarvitaan ja mikä on silloin se yksityiskohtaisuuden aste, että ikään kuin välttämättömiä toimia ei rajata liiallisella käräjäjuridiikalla. [Mika Kari: Juuri näin!]

Tähän liittyen on sinänsä ihan oikeansuuntaisia huomioita täällä puolustusvaliokunnan mietinnössä. Siellä valiokunta painottaa, että olennaista on varmistaa normaaliolojen lainsäädännön ajantasaisuus, sillä normaaliolojen lainsäädäntöä on viranomaisten käytössä myös poikkeusoloissa. Rajavalvonnan osaltahan tämä tarkoittaa sitä, että siinä olisi saumatonta aluevalvontalaki ikään kuin vakavampien loukkausten varalta, jolloin Puolustusvoimat astuu vahvasti Rajavartiolaitoksen rinnalle torjumaan rajaloukkauksia, ja sitten raja-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

vartiolailla on riittävä aukoton toimivalta vähemmän vakavissa tilanteissa. [Puhemies ko-
puttaa] Näillä nyt käsiteltävillä muutoksilla tähän toivottavasti päästään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Rantanen.

12.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä muutamasta asiasta. Ensinnä olen erittäin iloinen siitä, että täällä kokoomuksen edustaja Vestman ilmaisi tukensa tälle perussuomalaisten vastalauseelle ja tuli perussuomalaisten linjalle tässä, että ehkä on kuitenkin niin, että on syytä sitoa yhteen rajavartiolaitain mahdolliset muutokset sekä tämä valmiuslaki ja katsoa sitten, onko tämä mahdollisuuksien rajoissa hyväksyttävissä ensi viikolla. Ei liene kenenkään etu se, että ei olisi hyväksyttävissä, mutta kysymys on kuitenkin siitä ongelmasta, jonka äsken edellisessä puheenvuorossani kuvasin, että nämä valmiuslain rajaturvallisuutta koskettavat pykälät käytännössä mahdollistavat vain sujuvan vastaanottamisen ja liittyvät vastaanottamiseen, eivät suinkaan siihen, että pystyisimme tällaisen hybridiuhan torjumaan, mistä kaiketi tässä pitäisi olla koko ajan kysymys. Ja se on saatava sinne rajavartiolaitain, jolloin näitä pykälä, jotka siis poikkeusoloissa otetaan käyttöön, aivan kuten edustaja Kari tässä äskettäin kertoi — toki me perussuomalaisissa ymmärrämme, että valmiuslaki on poikkeusolojen laki — ei käytännössä katsoen edes tarvita.

Sitten puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Orpo puolusti kylläkin näitä samoja rajapykäläillä sillä, että sattuu käymään niin, että maastorajalta sitten kuitenkin tulee isoja joukkioita yli. Mutta itse kyllä toivoisin, että siinä kohtaa katsottaisiin meidän normaalilainsäädännössämme olevia pykälä muun muassa virka-apusta, jolloin Rajavartiolaitos voisi saada helpommin virka-apua muilta viranomaisilta ja jopa Puolustusvoimilta. Että toivotaan, että tähän vastaanottoasiaan ei sitten siinäkin vaiheessa mentäisi, vaan nyt nimenomaan keskitytään siihen, että tämäntyyppiset operaatiot Suomesta torjutaan ja estetään erittäin määrätietoisesti ja sieltä ei yli tulla omien halujen mukaan.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, haluan tässä yhteydessä nyt nostaa esiin vielä kertaaleen tämän asian, joka on keskusteluttanut ja jonka on itse asiassa presidentti Niinistö nostanut useampaan kertaan jo omissa puheenvuoroissansa, viimeksi valtiopäivien avajaisissa helmikuussa tässä salissa, kun hän halusi punnita sitä, että kun tämä turvallisuusympäristö on muuttunut, niin hänen nähdäkseen ihmisoikeuksien puolustaminen on joskus sitä omien puolustamista ja nimenomaan sitä punnintaa perusoikeuksista ja punnintaa siitä, mikä oikeushyvä on kulloinkin se, mitä pitäisi painottaa. Ja niin kuin hallintovaliokunta on asiantuntijalausuntojen perusteella jo useampaan kertaan kirjannut omiin lausuntoihinsa ja mietintöihinsä, joissain tilanteissa Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvien ihmisten kollektiivisten oikeuksien tulee ylittää ulkomaalaisten yksilölliset oikeudet, ja tällöin suojataan suomalaisia, heidän perustuslain 22 §:n suojaamia perusoikeuksiaan. Ehkä tässä kohtaa tätä keskustelua olisi hyvä laajemminkin herättää. Tämän on nostanut myös muun muassa tiedusteluvalvontavaltuutettu omassa toimintakertomuksessaan esiin ja haluaa tällaista punnintaa käytävän. Ja nyt me ollaan nimenomaan siinä tilanteessa, että kun me arvioimme sitä, onko tärkeämpi arvo se, että me saamme puolustettua ja pidettyä kiinni Suomen suvereniteetista ja juuri siitä asiasta, joka valtion olemassaololle on tärkeää, vai pidämmekö me tiukasti kiinni kansainvälisistä sopimuksista, niin me tullaan näissä tilanteissa juuri siihen punnintaan, otammeko me vastaan kansainvälisen suojelun hakemuksen — ja hakemuksia, jopa tuhansittain — siinäkin tilanteessa, että se mahdollisesti vaarantaisi Suomen suvereniteetin. Siitähän tässä on nyt kysymys, [Hussein al-Tae: Ei se vaaranna Suomen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

suvereniteettia!] mistä me keskustelemme. Ja tätä punnintaa on syytä kyllä tässä talossa käydä nimenomaan silloin, kun me teemme ratkaisuja siitä, onko meillä sellaiset pykälät, joilla esimerkiksi koko raja suljetaan, niin että sieltä ei tule silloin yksikään läpi, jos Suomen oman turvallisuutensa vuoksi tällaisen päätöksen tarvitsee. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen, kiitos.

12.48 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä on nyt keskusteltu ikään kuin muna—kana-asetelmasta, ja itse yksinkertaistaisin tämän niin, että meillä on nyt ne kolme lakia, jotka edustaja Kopra hyvin tuossa toi esille: valmiuslaki, rajalaki ja ulkomaalaislaki. Ne kaikki pitää kytkeä toisiinsa joko viittaussäännöksellä tai muuten niin, että ne ovat yksi paketti. Silloin me vältytään tältä, kumpi pitää säätää ensin.

On muistettava, että ennalta estäminen on edullisinta ja vuonna 2015 Ruotsi teki Suomelle källin, kun se toimitti tänne kymmeniätuhansia ihmisiä julkisilla kulkuvälineillä, tuonne Ruotsiin, ja sitten tuo itäinen naapuri päätti heittää koepallon muutamalla tuhannella, noin kahdella ja puolella tuhannella, tuolta idästä. Tilannehan on aivan toisenlainen tällä kertaa, mutta kannattaa seurata tätä tilannetta. Koepallohan on Venäjältä jo heitetty. Se tuli muutaman ihmisen muodossa, mutta kun ne muutama ihminen pääsivät läpi, niin kuinka monta sieltä rupeaa kohta tulemaan. Nimittäin Venäjän raja-alueelle ei pääse ilman viranomaisten myötävaikutusta, se pitää pitää mielessä.

Toinen asia tässä, kun asiaa sitten hallintovaliokunnassa käsitellään ja tuodaan tänne etiäpäin, on se, että olisi hyvä määritellä riittävän tarkasti se, mitä me pidämme tällaisena välineellisenä maahanmuuttona, ettei meidän tarvitse täällä sitten ruveta vatuloimaan siitä enää, että onko tämä nyt sitä vai eikö tämä ole sitä. Nämä olisi hyvä ottaa hyvin tarkasti huomioon, mutta itse minä näen tämän, ettei tässä nyt suurta ongelmaa pitäisi olla. Jos nämä kaikki kolme eri lakia hyvin koplataan toisiinsa ja ne tukevat toisiaan, niin me saataisiin tämä kyllä nopeastikin sitten etenemään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Ronkainen.

12.50 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyön tahtotila ei voi olla se, että yritetään vain hallita asioita eikä edes yritetäkään ennaltaehkäistä. Hybridiasena ihmismassoja käyttävä vihamielinen valtio on käytännössä jo voittanut, jos meidän lainsäädäntömme ei mahdollista rajan sulkemista ja turvapaikkahakemusten vastaanottamisen keskeyttämistä. Näin se vain on.

Näen, että näiden pykälien tulee löytyä kyllä jo normaaliajan lainsäädännöstä. Vaikka me oltaisiin tilanteessa, että joudutaan toteamaan poikkeusolot ja ottamaan valmiuslaki käyttöön, myös meidän normaaliajan lainsäädäntömmehan on edelleen käytössä. Tästäkin syystä on äärimmäisen hyvä, että rajavartiolaitos ja valmiuslaki on täällä kytketty yhteen. Valmiuslain käyttöönottokynnys on luonnollisesti sitä korkeammalla, mitä parempi meidän normaaliajan lainsäädäntömme on esimerkiksi rajavalvontalain osalta.

Kuten tuossa jo aiemmin edustaja Rantanen puheessaan kertoi, perussuomalaiset eivät vastusta koko valmiuslain uudistusta. Uudistuksessa ehdotetaan kuitenkin 51 muutosta ja kuusi uutta pykälää. Perussuomalaiset on jättänyt vastalauseen vain kolmen pykälän osalta: 122 a, b ja c on esitetty poistettaviksi. Nämä koskevat nimenomaan rakennusten haltuottoja ja kuljetusyrittäjien velvoittamista kuljetustehtäviin laajamittaisessa maahan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

muuttotilanteessa. Muutosta me ollaan haluttu 56 ja 57 §:iin, jotka koskevat mahdollisuutta leikata suomalaisten sosiaalietuuksia, eläkkeitä, lapsilisiä ja niin edelleen. Tämä ei kyllä käy meille. Itse asiassa näitä ei edes tarvita, jos rajavaltio toimii niin kuin sen pitää toimia, ja lain pitää antaa sille edellytykset.

Eduskunnan tärkein tehtävä on taata suomalaisten turvallisuus kaikissa olosuhteissa eikä kurjistaa heidän elämismahdollisuuksiaan esimerkiksi etuuksiin koskemalla. Toivon todella, että rajavartiolaitos saadaan hallintovaliokunnassa siihen muotoon, että ensi viikolla saadaan niin tämä valmiuslaki kuin rajavartiolaitos maaliin. Silloin me ollaan paremmin vaurauduttu mahdollisiin tuleviin koitoksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Zyskowiec.

12.53 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Suomella on naapurimaanaan Venäjä, jonka fasisin nykyjohtoon häikäilemättömyyttä kenenkään ei tarvitse epäillä. Venäjän nykyjohto on osoittanut täydellisen häikäilemättömyytensä ja täydellisen piittaamattomuutensa esimerkiksi Venäjää sitovista kansainvälisistä sopimuksista hyökkäämällä rikollisesti ja raakalaismaisesti Ukrainaa ja rauhaa vastaan ja syyllistymällä käytännössä päivittäin kauhistuttaviin sotarikoksiin Ukrainassa. Sen lisäksi Venäjä valehtelee omalle kansalleen ja koko maailmalle siitä, mitä se on tekemässä ja mitä se muka ei ole tekemässä.

On aivan selvää, että tässä eduskunnassa ja hyvin pitkälle koko Suomessa on yksimielisyys siitä, että me haluamme antaa etukäteen Venäjälle signaalin ihmisaseen Suomea vastaan käyttämisestä, tuhansien niin sanottujen turvapaikanhakijoiden tuomisesta Suomen vastaiselle rajalle tarkoituksella painostaa Suomea, tarkoituksella heikentää Suomen sisäistä turvallisuutta, tarkoituksella aiheuttaa Suomessa sisäistä epäjärjestystä. Me haluamme siis antaa etukäteen signaalin, että tällainen toiminta ei onnistu. Me haluamme antaa signaalin, että tällaisessa tilanteessa emme olisi kädettömiä Suomessa, emme joutuisi menemään polvillemme.

Mitä tämä vaatii? No, se vaatii sitä, että meillä on lainsäädäntö ajan tasalla, ja se vaatii sitä, että meillä on myös muu valmius ajan tasalla, esimerkiksi rajaturvallisuuteen liittyvä valmius. Me emme tietystikään pysty, vaikka tällaisen signaalin haluamme antaa, sataprosenttisesti varmistamaan, että kaikissa mahdollisissa hybridi-vaikuttamisen tilanteissa, jotka Venäjällä johdossa tulevat mieleen, pystyisimme tehokkaasti toimimaan näitä vaikutuspyrkimyksiä vastaan. Mutta meidän on tehtävä voitavamme ja parhaamme, jotta meidän lainsäädäntömme on ajan tasalla ja jotta suomalaisen yhteiskunnan muu valmius on riittävällä tasolla, mahdollisimman hyvällä tasolla.

Tarkoitus on siis ensisijaisesti nytkin puheena olevalla lainsäädännöllä mielestäni antaa signaali siitä, että tällaisiin pyrkimyksiin Suomea kohtaan ei kannata ryhtyä.

Näin ollen on mielestäni ihan selvää, että nyt puheena olevan lainsäädännön — puhumme valmiuslaista, puhumme rajavartiolaista, puhumme myös ulkomaalaislain muuttamisesta niin sanotun rajamenettelyn osalta — tämän kokonaisuuden ensisijainen pyrkimys Suomen kannalta on pyrkiä estämään Suomeen saapuminen tällaisessa edellä kuvaamassani Venäjän hybridi-vaikuttamisen tilanteessa. Ja se on tehtävä selväksi. Se on tehtävä selväksi hallintovaliokunnassa, se on tehtävä selväksi eduskunnassa, se on tehtävä julkisessa keskustelussa selväksi. Siis ensisijainen pyrkimys tällaisessa edellä kuvatussa tilanteessa on pyrkiä estämään näiden aseena Suomea vastaan käytettävien ihmisten, tuhansien ihmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

ten, saapuminen Suomeen, saapuminen siinä tarkoituksessa, mikä on sen Venäjän manöverin takana, eli Suomen horjuttaminen ja Suomen sisäisen turvallisuuden heikentäminen. Tämä on siis ensisijainen tavoite ja pyrkimys.

Eri asia on se, että kaikessa emme välttämättä onnistu ja tarvitsemme myös säädöksiä siitä, miten tällainen tilanne voidaan mahdollisimman hyvin Suomen rajojen sisällä hallita, mikäli tässä estämisessä emme kuitenkaan ole onnistuneet. Esimerkiksi rajavartioiden voimavarat, siis puhun ihan rajavartioiden määrästä, ovat rajallisia, kuten kaikki tiedämme, kun taas Venäjällä tällaisia ihmisiä, joita voidaan käyttää turvapaikanhakijoina, on käytännössä meidän näkökulmastamme aivan rajaton määrä, esimerkiksi kaukasialaisia vierastyöläisiä maassa.

Herra puhemies! Sanon lopuksi, että kun olen usein moittinut perustuslakivaliokunnan tulkintoja ja olen edelleen sitä mieltä, että Suomen perustuslain tulkintakäytäntö on liian kireätä ja poikkeaa oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavista muista Euroopan maista, haluan tässä yhteydessä kiittää perustuslakivaliokuntaa sen lausunnosta, joka liittyy hallituksen esitykseen rajavartiolain muuttamisesta. Tämä perustuslakivaliokunnan lausunto antaa mahdollisuuden säätää hallintovaliokunnassa ja sitten koko eduskunnassa sellaisen lain, jolla voimme tällaisessa hybridivaikuttamisen tilanteessa, tilanteen niin vaatiessa poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti sulkea koko itärajan. Tämän viestin antaminen tästä talosta ulospäin on hyvin tärkeätä. Tämä perustuslakivaliokunnan lausunto on hyvä, siitä valiokuntaa kiitän, ja se on tärkeä.

Ehkä ihan lopuksi, herra puhemies, siitä, onko se politiikkaa, onko se juridiikkaa, tämä lausunto ja lukemattomat muut perustuslakivaliokunnan lausunnot. Poliitiikan ja juridiikan välinen raja tässä suhteessa on kuin veteen piirretty viiva. Totta kai yhteiskunnalliset arvostukset, lähtökohdat, arvomaailmat vaikuttavat juridiikan tulkintaan, varsinkin valtiosääntöjuridiikan tulkintaan, joka valtiosääntöoikeus on usein hyvin yleisluontoista verrattuna vaikkapa rikoslakiin. Mutta se, että yhteiskunnalliset arvostukset ja arvomaailmat vaikuttavat valiokunnan jäsenten näkemyksiin ja tulkintoihin, on luonnollista, ja aivan yhtä luonnollista on — ja tätä ei ymmärretä julkisessa keskustelussa — että myös perustuslakivaliokunnan käyttämien asiantuntijoiden arvomaailmat [Puhemies koputtaa] ja maailmankatsomukset vaikuttavat heidän tulkintoihinsa Suomen perustuslaista. [Mari Rantanen: Näin on!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Talvitie.

13.01 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä valmiuslain päivittämisessä on tosiaan kyse siitä, että valmiuslaissa otettaisiin nykyistä kattavammin huomioon erilaiset hybridiuhat, ja tässä asiassa olemme selkeästi uuden edessä. Ne asiat, mitkä ovat olleet meidän lainsäädännössä, ne asiat, mitkä on käyty kansainvälisissä sopimuksissa ja muissa viimeisten vuosikymmenten aikana, eivät ole tässä tilanteessa sovellettavissa suoraan. Hybridivaikuttamisessa kyse on nykyaikaisesta vihamielisen valtiollisen vaikuttamisen muodosta, joka voi toteutua osin muutoin laillisia keinoja käyttäen, ja sen takia näen todella tärkeäksi, että me pystymme sekä tällä valmiuslain päivityksellä että myös rajavartiolain päivityksellä, joka on meillä parhaillaan hallintovaliokunnassa, antamaan sen selkeän viestin, että me ennalta estämme vieraiden valtioiden tällaisia mahdollisia hybridivaikuttamisen tilanteita Suomea kohtaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

Näen, että pienen maan voima mitataan isojen asioiden yhtenäisyydessä. Aivan samalla tavalla kuin tämän kevään aikana me olemme pystyneet tekemään Nato-jäsenyydestä päätöksen — ja toivotaan, että se prosessi etenee tämän viikon aikana myötätuulessa — ihan samalla tavalla meidän on tärkeää saada tämä valmiuslain päivitys ja rajavartiolaitokseen selkaiset pykälät, jotka antavat meidän rajapuolelle riittävät voimankäyttövaltuudet ja joilla turvapaikanhaku pystytään myöskin keskittämään yhteen rajanylityspaikkaan, ja sitä kautta pystymme myöskin sitten toisaalta estämään tilanteita, ja jos joitain tilanteita tulee, niin parhaiten sitten myöskin niihin vastaamaan.

Toivotaan ja toivon henkilökohtaisesti, että kun käsittelemme nyt vielä tämän viikon ajan rajavartiolaitosta hallintovaliokunnassa peilaten tähän valmiuslakiinkin, se yhteinen tahotila löytyy tästä salista puolueesta riippumatta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Hoskonen.

13.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomen voimassa oleva lainsäädäntö koskien rajojemme valvontaa saatetaan ajan tasalle. Viime aikojen tapahtumat ovat osoittaneet sen, että maailma ei ole mikään hyvä paikka, vaan todella ikäviä yllätyksiä voi sattua nopeasti ja niihin on reagoitava heti. Ja kaikkien kansanedustajien on hyvä muistaa se, että Suomen viranomaiset tekevät omaa työtään varmasti parhaan taitonsa ja osaamisensa mukaan ja kaikilla voimilla ja kaikella sillä tuella, minkä eduskunnastakin saavat. Mutta se tärkein tuki, mikä meidän pitää heille antaa, on voimassa oleva lainsäädäntö, joka antaa heille mahdollisuuden toimia niin kuin virkamies toimii, lakeja noudattaen — se on se työkalu, minkä he tarvitsevat. Viranomainen ei voi itse säveltää mitään, vaan kun hän toimii siinä tilanteessa esimerkiksi kansainvälistä rajanylityspaikkaa vartioidessaan ja siellä virkatehtäviä hoitaessaan, niin lain pitää olla sellainen, että heillä on työkalu panna raja-asema kiinni, jos tilanne sitä vaatii.

Sama koskee tietysti valmiuslakia. Sen pitää olla myös ajan tasalla. Tämä nykyajan uusi sodankäyntimuoto, hybridihaikuttaminen, on saanut hyvin, hyvin iljettäviä muotoja, ja näimme Puolan ja Liettuan rajalla, mitä siellä ihmisille tehtiin. Heitä välineellistettiin, tuotiin rajalle ja yritettiin näin ollen järkyttää sen kohdemaan suvereniteettia ja saattaa se maa sellaiseen sekaannustilaan, että se olisi ehkä sitten muillekin operaatioille entistä alttiimpi.

Suomen puolustusjärjestelmä perustuu kai hyvin pitkälti vahvaan koulutettuun reserviin, ja varusmieslain muuttaminen tähtää juuri siihen, että tämä reservi on käytettävissä, jos sellaiseen tilanteeseen ajaudumme. Emme sitä tietenkään koskaan toivo, mutta meillä pitää olla valmius siihen, että jos jotain ikävää rajoillamme tapahtuu, niin meillä on lainsäädäntö kunnossa, viranomaiset voivat toimia. Ja kuten edustaja Zyskowiec omassa puheenvuorossaan hyvin mainitsi, se, kun saatamme nämä äsken mainitut lait ajan tasalle, on myös tästä talosta viesti ulospäin, että meillä ovat asiat kunnossa. Se on itsessään tilannetta rauhoittava tieto niille valtioille tai niille toimijoille, jotka suunnittelevat Suomea kohtaan joitakin ilkeitä asioita. Tämän takia lainsäädäntö pitää saattaa kuntoon mahdollisimman nopeasti ja ennen kaikkea pitää huoli siitä, että Suomi säilyttää toimintakykynsä kaikissa olosuhteissa. Se on suvereenin valtion oikeus, josta ei pidä ikinä luopua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

13.06 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Eikö lainsäädännön tulisi mahdollistaa tiukkuus, jota me tarpeen vaatiessa voidaan toteuttaa sitten lievemmin? Eihän meidän ole pakko olla niin jyrkkiä, vaikka laki sen mahdollistaisi. Mutta jos ei laki mahdollista edes sitä, niin silloin me ei voida olla tiukkoja missään tilanteessa. Joka tapauksessa tärkein asiahan on kuitenkin viestittää — vaikka tässä tapauksessa Venäjälle — että me emme ole valmiita meidän hybrdivaikuttamiseen ja me halutaan estää se mahdollisimman hyvin ja tiukasti, koska silloin todennäköisesti tätä välinettä ei tulisi niin helposti edes käyttämään eikä kokeilemaan. En tiedä, minkä takia tarvitsee tehdä lepsu lainsäädäntö, koska ei se vaadi muuta kuin sen, että meillä on mahdollisuus olla tiukka, jos tarve näin vaatii. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Niemi.

13.07 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! On käyty hyvää keskustelua valmiuslaista, rajavartiolaista, ja olemme siitä käyneet lukuisia keskusteluja myös puolustusvaliokunnassa. On todella hyvä, jos me nyt saamme nämä lait siihen malliin ja siihen muotoon, että niillä täysin pystytään kiistatta kertomaan se, että tarvittaessa voimme sulkea rajamme, jos alkaa tällainen tuhansien ja tuhansien ihmisten hybrdivaikuttaminen.

Mutta haluan myös muistuttaa siitä, että vaikka meillä kuinka hyvin jossakin laissa lukisi, että nyt ei tänne saa tulla, on myös muistettava se seikka, että ne, jotka tänne ovat mahdollisesti tulossa, eivät ehkä noudata tätä lakia. Onko meillä riittävät vahvuudet rajavartioissa, poliisissa ynnä muissa henkilöissä tarvittaessa olla hyvin tiukkana siellä rajalla ja pystyä sulkemaan se raja? Siihen ei pelkkä laki välttämättä riitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Purra.

13.08 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan hybridiuhista ja monenlaisista nykyajan uusista turvallisuusongelmista, niin lainsäädännön tehtävä on paitsi suojata meitä myös lähettää signaalivaikutuksia, ja tässäkin valmiuslaissa ja puheessa olevassa rajavartiolaissa tämä on hyvin oleellista. Tiedämme, että se meidän itäpuolella sijaitseva valtio tuntee meidän lainsäädäntöämme, se tuntee sen mahdolliset aukkokohdat, toisesta päästä katsoen porsaanreiät. Se tietää myös tämän esityksen, rajavartiolakiesityksen, ja se tietää, mitkä asiat täällä meitä keskusteluttavat ja minkälaisia mahdollisia aukkoja voidaan löytää. Sen takia se signaalivaikutus, mitä Suomi viestii ulos, mitä hallitus viestii ulos, mitä koko eduskunta viestii ulos, on erittäin oleellista.

Samaan aikaan kun esimerkiksi Viro, meidän lähinaapurimme, viestii ulospäin merkittävistä lainsäädännöllisistä toimista, merkittävistä tavoitteista, joilla valtio kykenee suojaamaan itseään, niin Suomen valtio, hallitus, tekee toisenlaisia päätöksiä. Toukokuun 12. päivä juuri, kun Suomi oli ikään kuin astunut harmaalle alueelle, eli kun olemme tehneet Nato-päätöksen, niin sisäministeriö tviittasi, että nyt on Euroopan unionin kanssa, komission kanssa keskusteltu ja missään oloissa meidän koko rajaa ei voida sulkea. Tämä oli käsittelemättömän tviitti, siitä silloin paljon puhuttiin. Mutta tämä on juuri oleellinen esimerkki sellaisesta viestinnästä, mitä ei missään nimessä saisi tehdä.

Nyt kun kuuntelee tätä keskustelua täällä salissa, kun lähes kaikki ovat samaa mieltä siitä, että raja tulee tehokkaasti kyetä sulkemaan kokonaan, niin haluan kuitenkin muistuttaa, että vain puolitoista kuukautta sitten keskustelu oli vielä hallituksen suunnalta hyvin erilaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Kari.

13.10 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Jos joku yksittäinen tviitti on vaikkapa ministeriöstä [Riikka Purra: Sisäministeriöstä!] — vaikkapa sisäministeriöstä — tulkinnut asiaa yhdellä tavalla, niin viime kädessä eduskunta säätää lait, ja valiokuntatyössä tarkennetaan myös lainsäädäntöä siltä osiltaan, kuin nyt vaikkapa kohta jatkuvassa hallintovaliokunnan kokouksessa tulemme tekemään, yhdessä. Mielikuvan antaminen siitä, että hallituspuolueet tai hallitus olisi ollut lähtemässä rakentamaan sellaista lainsäädäntöä, joka jättää porsaanreiät, on luonteeltaan poliittista. Hallituksen omissa esityksissä niin valmiuslain kuin rajavartiolain osalta, niin kuin omassa puheenvuorossani aikaisemmin totesin, on rakennettu koko ajan lainsäädäntöä, niin että kansallinen päätösvalta rajaturvallisuudesta kuuluu omalle maalle, sen parlamentille, sen lakeja toimeenpanevalle hallitukselle ja sen alaisille ministeriöille. Tästä ei ollut kysymys. Minä ymmärrän hyvin, että perussuomalaisilla on hurja hinku päästä näyttämään ikään kuin, että kaikki parannukset tulevat teidän kynästä. Kuitenkin, kun katsoo valiokuntatyötä — vaikkapa arvostamani puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja Jari Ronkaisen tai valiokuntaveljien ja -sisarien työtä — niin me teemme niitä lakeja yhdessä. Meillä kaikilla on yhteinen tavoite varmistaa rajaturvallisuus, kansallinen turvallisuus, viranomaisten toimintakyky ja niin edelleen. Kyse ei ole siitä, josta, edustaja Purra, haluatte ehkä antaa tarkoituksella kuvaa, että jossain Virossa tehdään asioita paremmin. Kyllä on äärimmäisen tärkeää, että tässä parlamentissa meillä on yhteinen tahto hoitaa kansallisen turvallisuuden kannalta keskeiset asiat yhdessä, eikä myöskään antaa sitä kautta myös näitä istuntoja seuraaville toimijoille kuvaa eduskunnasta, joka olisi näissä asioissa jotenkin kovin kaukana toisistaan, koska tosiasiaa, arvoisat kollegat, me olemme näissä asioissa hyvinkin lähellä toisiamme, kun puhutaan kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisistä kysymyksistä. [Sheikki Laakso: PuVissakin oli eriäviä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Purra.

13.13 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Karilla on hyvin usein tapana tehdä tulkintoja siitä, mitä me sanomme, oli kyse sitten perussuomalaisten kannoista tai jostakin muusta. [Mika Kari: Kuuntelen!] Minä puhuin juuri siitä, miten tärkeää on myös signaloida ulospäin sitä, että olemme yhtenäisiä ja pystymme suojaamaan rajojamme. Se, että te olette hallituksessa muun muassa vihreiden kanssa, jotka ovat koko ajan varsin johdonmukaisesti vastustaneet tehokasta lainsäädäntöä, ei kyllä ole perussuomalaisten eikä muunkaan opposition ongelma. Valtioneuvostosta on tehty päätös siitä, että tätä asiaa kysytään Euroopan komissiolta. Sieltä kysyttiin, saako Suomi sulkea koko itärajan. Vastaus oli ”ei missään nimessä”, kun taas oikeasti, kuten edustaja Kari hyvin tietää, komission toimivaltaan eivät lainkaan kuulu tällaiset asiat silloin, kun kyse on Suomen kansallisesta turvallisuudesta [Mika Kari: Näin on!] ja sen suojaamisesta.

Olen tänään jo aiemminkin puheenvuorossani täällä kertonut, että se hallituksen esitys, joka tällä hetkellä on käsittelyssä — rajavartiolain esitys, jossa on selvä ristiriita esimerkiksi pykälien ja perustelujen välillä — ei perussuomalaisille sellaisenaan käy ja sitä on syytä hallintovaliokunnassa muuttaa. Meidän linjamme on ollut koko ajan tismalleen sama. Se ei ole muuttunut. Me emme kerää mitään irtopisteitä vaan pyrimme tekemään kansallista turvallisuutta suojaavaa lainsäädäntöä. Yleisesti ottaen minusta tuntuu, että edusta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

ja Karin puolueen kanssa se on varsin hyvin onnistunutkin. [Mika Kari: Kädenojennus, kädenojennus!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

13.14 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuossa kuuntelin edustaja Karin puheenvuoroa, ja on ihan totta, että me olemme siellä puolustusvaliokunnassa tehneet tosi paljon hyvää yhteistyötä ja meillä kaikilla on samanlainen näkemys ja tavoitetilä tästä. Ja tämä on oikeastansa aika poikkeuksellista, että me ollaan siellä jätetty eriävä, mutta se johtuu vain ja ainoastaan siitä, että me haluamme rajalain ja valmiuslain riittävän vahvoiksi, että me pystymme turvaamaan maamme suvereniteetin ja meidän oman yhteiskuntarauhamme.

Minä en tiedä... Vähän tuli semmoinen omituinen tunne, kun sanoitte tuossa, että meidän kaikkien yhteinen tahtotila on sama. Jos meidän kaikkien yhteinen tahtotila on sama ja visio on sama, niin te voitte tulla meidän linjallemme ja hyväksyä nämä meidän vaatimuksemme. Sillä tämä asia on kuitattu, tämä on aivan helppo asia. Tiedän, että te henkilökohdaisestikin varmasti haluatte asian niin, että me voimme sulkea tarvittaessa tuon pitkän yhteisen rajan — sanoo siihen EU, mitä haluaa. Älkää menkö vihreiden ja vasemmiston taakse tässä linjassa. Tiedän, että te itse haluatte toimia juuri samalla tavalla kuin mitä me nyt olemme vaatimassa. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kari.

13.16 Mika Kari sd: Arvoisa puheenjohtaja! En halua mennä hallintovaliokunnan asiaa tässä salissa vielä läpikäymään, koska se asia rajavartiolain osalta käsitellään vielä valiokunnan huoneessa tänään ja tulevina päivinä, mutta sanoisin, että keskeinen asia tässä teidän vastalauseessanne minun mielestäni valitettavasti liittyy siihen, että ihan näkemyksemme eivät kohtaa siinä, millä tavalla meidän pitäisi varmistaa meidän viranomaisten toimintaedellytykset laajamittaisen välineellistetyin maahantulon tilanteessa. Meidän viranomaisilla tulee olla riittävät työkalut. En jaksa uskoa, että tämä hallituksen esitys olisi tullut jonkun poliittisen puolueen pöydältä, vaan uskon, että erityisesti valmiuslaissa — erityisesti — meidän turvallisuusviranomaiset ovat käyneet läpi niitä tarpeita, joita valmiuslain käyttöönoton yhteydessä viranomaiset tarvitsevat, ja niihin liittyy tällaiset hyvin poikkeukselliset viranomaisten toimivaltuudet, ja ne siellä lakipohjassa ovat.

Tavoitteesta me olemme varmasti samaa mieltä, ja sitä tavoitetta kohti täytyy tänään pyrkiä kulkemaan myös tuolla hallintovaliokunnan kerroksessa. Kun tiedän näitten muutamien vuosien ajalta, jotka eduskunnassa olen saanut olla, että tästä salista on löytynyt aina yksimielisyyttä vaikeiden aikojen kohdatessa Suomea, ja historiaa harrastavina ihmisinä tiedämme, että sitä on löytynyt vuosikymmeniä ennen meitäkin, niin toivottavasti myös tänä päivänä pystymme yhdessä rakentamaan sellaista lainsäädäntöä, joka ennaltaehkäisee tällaisten toimenpiteiden kohdistumista Suomeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Rantanen.

13.17 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Puolustan kyllä perussuomalaisten vastalauseen esityksiä ihan sillä, että kun edustaja Kari tässä toteaa, että viranomaisilla pitää olla mahdollisuus toimia tällaisen välineellistetyin tilanteen edessä, niin jos ne viranomaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

mahdollisuudet toimia ovat siis se, että he ottavat suomalaisten omistusoikeuteen kuuluvaa omaisuutta ja kuljetuspalveluita käyttöön ja sen lisäksi tehdään liikkumisrajoituksia, joiden tarkoituksena asiantuntijoidenkin lausuntojen mukaan oli se, että pidetään suomalaiset sieltä raja-alueelta pois, niin kyllä veikkaisin, että jollakin toisella hallituspohjalla olisi saattanut olla erilaiset lähestymistavat tähän, koska en tohtisi nähdä sitä tilannetta, että meille tulee niitä välineellistettyjä ihmisiä niin paljon, että meillä ei riitä vastaanottokustusten kapasiteetti, eivät vapaat asunnot kunnissa vaan täytyy mennä sinne yksityisoikeuden puolelle. Me puhutaan silloin aika isoista määristä, ja ei voi olla niin, että me emme lähde siitä, että tämä toiminta estetään. Siellä on, niin kuin äsken kuvasin, muitakin vaihtoehtoja. Rajavartijat eivät varmasti laajamittaiseen tilanteeseen riitä, mutta silloin minun ymmärtääkseni meillä on esimerkiksi virka-apulainsäädäntö juuri päivitetty tämäntyyppisiä tilanteita varten.

Ja se on kyllä sanottava, että kyllä sen lähtökohdan tässä täytyy olla aivan ilman muuta se, että tämä toiminta estetään eikä koskaan jouduta sellaiseen tilanteeseen, että me olemme välineellistettyjen tulijoiden määrässä käytännössä katsoen poikkeusoloissa, ennen kuin tämä laki tulisi voimaan, ja tältä osin meillä on erimielisyyttä.

Sitten siitä olen kyllä täysin samaa mieltä, että vaikeissa tilanteissa ja silloin, kun on kysymys Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, mahdollisimman yhtenäinen linja ja konsensus tästä lienevät löydettävissä, mutta silloin sen tahtotilan täytyy olla sama, ja sen tahtotilan täytyy olla se, että me pidämme huolta turvallisuudesta ja me estämme tämäntyyppiset tilanteet kuin mitä tässä nyt on välineellistämisestä sanottu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kari.

13.20 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Nämä, joita, edustaja Rantanen, luettelitte viranomaisten toimivaltuuksien osalta, ovat viimesijaisia toimivaltuuksia, jotta viranomaiset, joita on rajallinen joukko pitkällä, pitkällä maarajalla, vaikkapa itärajalla tai koko valtakunnan rajalla, pystyisivät vaativissa, poikkeuksellisissa tilanteissa toimimaan. Ne käyttötönotot on valmiuslailla säädelty hyvin korkean käyttökynnyksen taakse tilanteessa, jossa viranomaisten toimintakyky vaarantuu ja jossa viranomaiset tarvitsevat koko kansalaisyhteiskunnan tuen hoitaakseen tällaisia tilanteita ja tällaisia tehtäviä.

Vastaavanlainen tilanne nähtiin silloin maahanmuuttokriisin aikana 2015—2016, jolloin käytännössä viranomaisten toimintakyky tuli rajalle — eikä pelkästään maarajalle, vaan resurssien rajoille — ja jolloin ainakin hallintovaliokunnalle kerrotun mukaan esimerkiksi ilman Suomen Punaista Ristiä tai kansalaisjärjestöjä viranomaisten kyky ottaa vastaan lyhyellä aikaa niin paljon tulijoita olisi käytännössä romahtanut. Ja siinä yhteydessä myös kansalaisjärjestöt ja meidän kansalaisyhteiskuntamme tulivat viranomaisten avuksi.

Valmiuslaista tai puolustustilalaista löytyy monia muitakin käyttöönottomahdollisuuksia, joissa viranomaiset voivat lailla säädetysti ottaa käyttöön yksityistä omaisuutta turvatakseen kansallista turvallisuutta ja niin edelleen. Tästä kokonaisuudesta on kyse — ei siitä, että viranomaiset tulisivat viemään pihtiputaanmummolta mökin tai auton tai majoittamaan johonkin yrityksen halliin ihmisiä kovinkaan kevyin perustein.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 81/2022 vp

13.22 **Mari Rantanen ps:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti totean tähän, että nythän me tulemme säätämään sellaisen lain, että missään olosuhteissa ei pitäisi olla tilannetta, jossa viranomaisten mahdollisuus toimia loppuisi, [Mika Kari: Ei pitäisi!] varsinkaan niin, että he ryhtyisivät sitten suomalaisen perusoikeuksia rikkomalla hoitamaan välineellistetyin maahantulon tilannetta. Nähdäkseni tällaisen tilanteen ei pitäisi jatkossa olla missään oloissa mahdollinen, kun tämä rajavartiolaitos saadaan eteenpäin.

Sitten on tietysti toinen kysymys se, olisivatko kaikki hallitukset esittäneet valmiuslain uutta rajapöytäkirjaluokkaa tällaisenaan vai olisivatko jotkut kenties jättäneet tällaiset vastaanottopöytäkirjat sieltä pois ja esittäneet vaikkapa turvapaikkahakemusten kokonaista keskeyttämistä siinä kohtaa, mikä sitten tietysti liittyy voimankäyttöön ja toimivaltuuksiin niin rajavartioiden kuin muilla viranomaisilla. Että kyllä tässä tietysti mahdollisuuksia on monia, ja tämä on ehkä sellainen, mitä ovat saattaneet myös kansalaiset tänne valmiuslain puolelle odottaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

13.23 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Tuossa vähän aikaa sitten edustaja Orpo kertoi vuoden 2015 ongelmista siinä tilanteessa, kun Tornioon tuli turvapaikanhakijoita yhä kasvavassa määrin. Nyt kun me vihdoinkin olemme saaneet tämän tänne käsittelyyn tilanteen korjaamiseksi, niin nyt rajavartiolaitos ja valmiuslaki pitää säätää niin vahvoiksi, että me pystymme toimimaan, meidän Rajavartiolaitos pystyy toimimaan Suomen suvereniteetin ja yhteiskuntarauhan turvaamiseksi.

Tilanne on nyt sillä lailla, että perustuslain mukaista viiden kuudesosan vipuvartta me käytämme kansan meille antamalla mandaatilla, siis sillä tavalla, että teidän on nyt vakavasti otettava tämä asia ja tehtävä lainsäädännöstä niin tiukka, että pystytään estämään tällainen välineellistetty maahantulo. Tämä vain on niin ja itse näkisin näin, että teidän omakin etunne on se, että te otatte vakavasti nämä meidän vaatimuksemme ja kirjoitatte ne lakiin ja tullette perussuomalaiselle linjalle tässä asiassa. [Mika Kari: Meillä ei ole oma etu vaan kansallinen etu!]

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.